

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

СИРОТІН ОЛЕКСАНДР АНДРІЙОВИЧ

Допускається до захисту:
т.в.о. завідувача кафедри
міжнародних економічних відносин,
кандидат економічних наук, доцент
_____ Марія ШКУРАТ
« _____ » _____ 2024 р.

Вплив глобальних міст на розвиток міжнародних економічних відносин

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
Зорина АТАМАНЧУК, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин,
кандидат економічних наук, доцент

_____ підпис

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали / за шкалою ЄКТС / за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця – 2024

АНОТАЦІЯ

Сиротін О.А. Вплив глобальних міст на розвиток міжнародних економічних відносин. Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини. Освітня програма «Міжнародні економічні відносини». Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2024.

У магістерській роботі визначено підходи до класифікації глобальних міст, досліджено сучасні тенденції їх розвитку та вплив на світову економіку, окреслено регулятивні механізми їх функціонування.

Основними науковими результатами магістерської роботи є кореляційно-регресійний аналіз факторів впливу на розвиток м. Києва, як глобального міста, а також розроблений прогноз розвитку м. Лондона.

Ключові слова: глобальне місто, міжнародні економічні відносини, світова економіка, міжнародні бізнес-операції, міжнародна торгівля, іноземні інвестиції.
85 с., 18 табл., 7 рис., бібліографія: 46.

Syrotyin O.A. The impact of global cities on the development of international economic relations. Educational program «International economic relations». Vasyl' Stus Donetsk National University. Vinnytsia, 2024.

The master's thesis defines approaches to the classification of global cities, examines current trends in their development and impact on the global economy, and outlines regulatory mechanisms for their functioning.

The main scientific results of the master's thesis are a correlation and regression analysis of the factors influencing the development of Kyiv as a global city, as well as a forecast of the development of London.

Keywords: global city, international economic relations, world economy, international business operations, international trade, foreign investment.

85 p., 18 tables, 7 fig., bibliography: 46.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	8
1.1 Підходи до визначення поняття глобального міста.....	8
1.2 Класифікація міжнародних функцій глобальних міст.....	14
1.3 Імперативи функціонування глобальних міст в умовах розвитку міжнародних економічних відносин.....	18
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	30
2.1 Дослідження сучасних тенденцій розвитку глобальних міст.....	30
2.2 Аналіз особливостей взаємодії глобальних міст під впливом світових змін.....	39
2.3 Оцінка впливу глобальних міст на світову економіку (на прикладі м. Лондон).....	48
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ В УМОВАХ КРИЗ.....	57
3.1 Регулятивні механізми функціонування глобальних міст та їх трансформація в умовах глобалізації.....	57
3.2 Стратегія розвитку глобальних міст України (на прикладі м. Києва).....	65
3.3 Моделювання прогнозів розвитку глобальних міст.....	70
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89

ВСТУП

Актуальність теми. Глобальні міста відіграють важливу роль у міжнародних економічних відносинах. Вони є центрами економічної активності, інновацій, фінансів та торгівлі, привертаючи іноземні інвестиції і сприяючи міжнародним бізнес-операціям. Однією з основних ролей глобальних міст є привабливість для міжнародних підприємств та банків. Ці міста зазвичай мають розвинену інфраструктуру, висококваліфіковану робочу силу, доступ до ринків та сприятливу бізнес-клімат. Такі фактори приваблюють іноземні компанії, які бажають розширити свою присутність на глобальному ринку. Глобальні міста виступають як фінансові центри світового масштабу. Багато з них є домівками для провідних міжнародних банків, фондових бірж і фінансових установ. Вони забезпечують необхідну інфраструктуру для здійснення глобальних фінансових операцій, включаючи міжнародні перекази, кредитування міжнародної торгівлі, управління активами та інші фінансові послуги. Такі міста також є центрами інновацій та досліджень. Вони залучають талановитих науковців, дослідників та підприємців, стимулюючи наукові дослідження, розробку нових технологій та стартапів. Інноваційні екосистеми глобальних міст сприяють створенню нових ринків та привертають інвестиції в галузі високих технологій. Глобальні міста впливають на міжнародну торгівлю, виступаючи вузловими пунктами в глобальних ланцюжках постачання та логістиці, сприяючи торгівлі товарами та послугами між різними країнами, забезпечують інфраструктуру для ефективного переміщення товарів, включаючи морські та повітряні порти, міжнародні аеропорти та мережі транспорту.

Отже, глобальні міста відіграють ключову роль у зміцненні міжнародних економічних відносин, створюючи умови для притоку іноземних інвестицій, сприяючи розвитку міжнародної торгівлі, стимулюючи інновації та сприяючи розвитку глобального бізнесу. Все вище зазначене обумовлює актуальність дослідження.

Перші внески в розвиток досліджень глобальних міст зробили зарубіжні вчені П. Геддес, С. Сассен, М. Кагельс, П. Тейлор. Серед вітчизняних авторів, що розкривають дану проблематику, слід виокремити праці: Ю. Бочарової, О. Гончар, О. Гарматій, П. Подлепіної, В. Сабадир, М. Проскуріної, Л. Ринейської, І. Скавронської, Г. Чернової, Ю. Касянчук та ін. Значну увагу класифікації, рейтинговій оцінці та прогнозуванню тенденцій розвитку і ступеню впливу глобальних міст приділяють Globalization and World Cities Research Network та Global Cities Report. Проте, у силу швидких темпів розвитку глобальних міст та появи нових викликів зовнішнього середовища дана проблема потребує додаткових обґрунтувань.

Метою роботи є дослідження впливу глобальних міст на розвиток сучасних міжнародних економічних відносин та запропонувати перспективні напрямки удосконалення функціонування глобальних міст в умовах криз.

В ході дослідження поставлено та виконано такі **завдання**:

- обґрунтувати підходи до визначення поняття глобального міста;
- здійснити класифікацію міжнародних функцій глобальних міст;
- окреслити імперативи функціонування глобальних міст в умовах розвитку міжнародних економічних відносин;
- дослідити сучасні тенденції розвитку глобальних міст;
- проаналізувати особливості взаємодії глобальних міст під впливом світових змін;
- оцінити вплив глобальних міст на світову економіку (на прикладі м. Лондон);
- обґрунтувати регулятивні механізми функціонування глобальних міст та їх трансформацію в умовах глобалізації;
- окреслити стратегію розвитку глобальних міст України (на прикладі м. Києва);
- змодельовати прогнози розвитку глобальних міст.

Об'єкт дослідження – глобальні міста та їх роль в міжнародних економічних відносинах.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та прикладних засад розвитку глобальних міст та їх роль у міжнародних економічних відносинах.

Інформаційною базою дослідження є аналітичні дані Євростату, Світового Банку, Міжнародного валютного фонду та Державної служби статистики України.

Методи дослідження. У роботі було використано наступні методи: методом дедукції та індукції проаналізовано теоретико-методологічні аспекти дослідження глобальних міст у світовій економіці та надано класифікацію функцій глобальних міст; методи аналізу і синтезу – для визначення та систематизації підходів щодо вивчення поняття глобального міста; аналізу часових рядів – для дослідження сучасного стану розвитку глобальних міст; методом моделювання проведено кореляційно-регресійний аналіз факторів впливу на валовий регіональний продукт м. Києва, кореляційно-регресійний аналіз факторів впливу на розвиток м. Лондона, а також розроблений прогноз розвитку м. Лондона до 2025 року.

Теоретичне та практичне значення мають результати кореляційно-регресійного аналізу факторів впливу на розвиток м. Києва, як глобального міста, окреслена стратегія розвитку м. Києва, а також розроблений прогноз розвитку м. Лондона, як глобального центру.

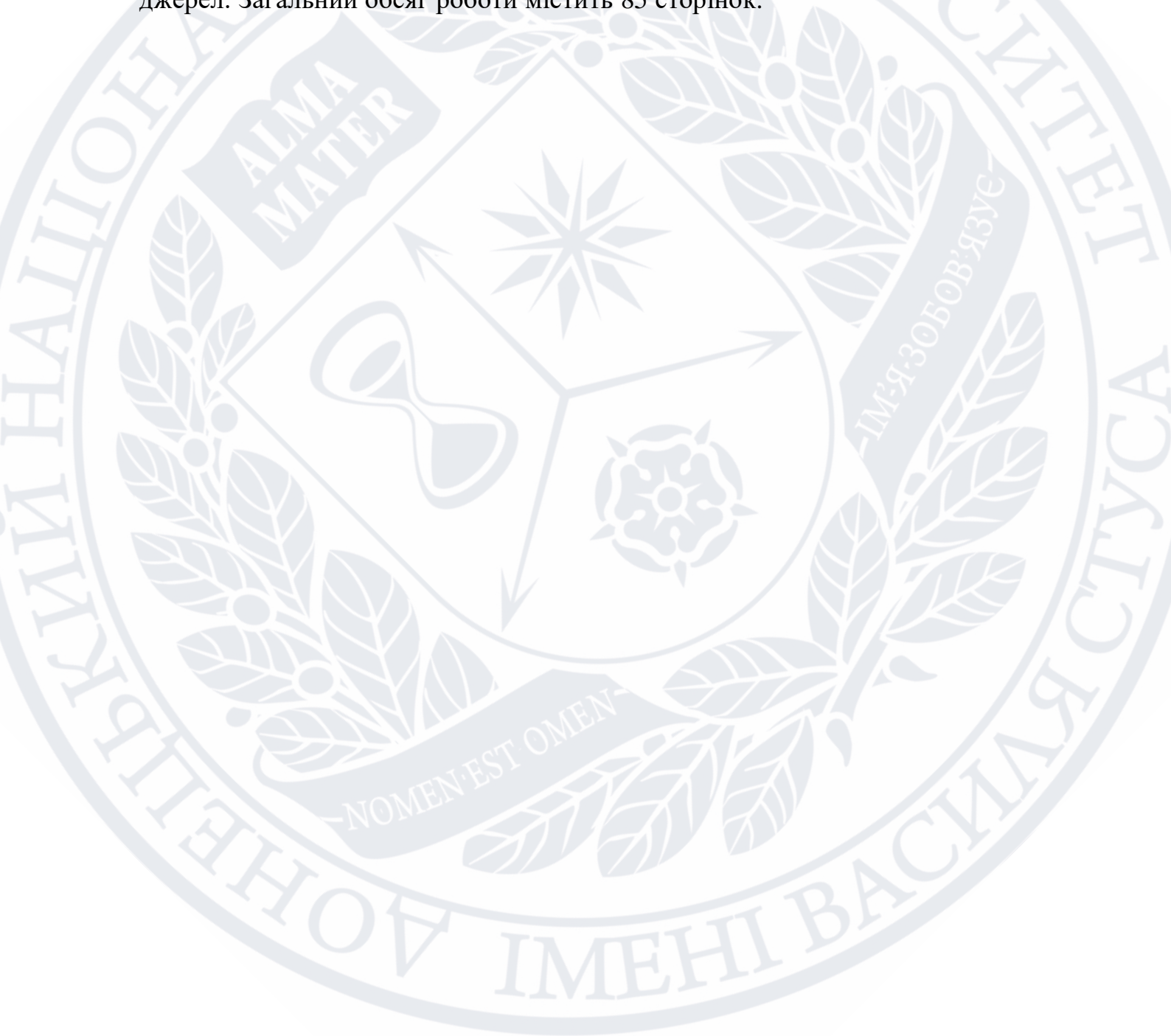
Наукові результати дослідження:

1. Отримав подальшого розвитку математичний інструментарій щодо аналізу факторів впливу на розвиток міст Києва та Лондона як глобальних міст;
2. Розроблено прогноз розвитку глобальних міст до 2025 року (на прикладі м. Лондона);
3. Запропоновано перспективні напрямки удосконалення функціонування глобальних міст в умовах криз.

Результати кваліфікаційної магістерської роботи апробовано на міжнародній науково-практичній конференції «Scientific trends and ways of solving modern problems», що відбулася 04-07 липня 2023 року у Франції, м. Ла-

Рошель. Окрім того, на основі результатів дослідження було підготовлено наукову статтю на тему: «The role of global cities in modern international economic relations», яку опубліковано в науковому періодичному журналі «Scientific World Journal», № 22, Частина 3. С. 97-102. DOI: 10.30888/2663-5712.2023-22-03-074.

Кваліфікаційна магістерська робота визначена метою і завданнями дослідження та включає: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи містить 85 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

1.1 Підходи до визначення поняття глобального міста

Глобальне місто – це термін, який використовується для опису міста, що має велике вплив на глобальну сцену у різних сферах, таких як економіка, політика, культура, технології та інші. Це місто виступає як вузол глобальних комунікацій і зв'язків, притягаючи іноземні інвестиції, туристів, таланти та інші ресурси з усього світу. Глобальні міста мають ряд характеристик, які відрізняють їх від інших міст.

Глобальні міста є економічними центрами світового масштабу. Вони притягують багато національних та міжнародних компаній, фінансових установ, інноваційних підприємств та бізнес-лідерів. Вони мають значний внутрішній ринок та інтегруються у глобальну економічну систему.

Глобальні міста притягують людей з різних країн і культур. Вони створюють сприятливі умови для іноземних інвесторів, мігрантів, студентів та туристів. У таких містах можна зустріти різноманітні культурні вирази, мови, кухні та світогляди [1].

Глобальні міста славляться своєю культурною різноманітністю. Вони створюють простір для розквіту мистецтва, літератури, музики, моди та інших культурних виявів. Це можуть бути центри міжнародних фестивалів, виставок, концертів та інших культурних подій.

Глобальні міста зазвичай є гніздами інновацій і технологічного прогресу. Вони притягують талановитих дослідників, підприємців та стартапи, які працюють над новаторськими ідеями та розробками. Це сприяє зростанню індустрій високих технологій, інформаційних технологій та наукових досліджень.

Глобальні міста часто є місцем проведення міжнародних конференцій, самітів, дипломатичних зустрічей та політичних подій. Вони можуть бути штаб-

квартирами міжнародних організацій, фінансових установ, консульських місій та посольств. Такі міста впливають на глобальну політику та прийняття важливих рішень [2].

Глобальні міста мають високорозвинену інфраструктуру, включаючи міжнародні аеропорти, морські порти, сучасні системи громадського транспорту, великі дорожні мережі та комунікаційну інфраструктуру. Це дозволяє ефективно забезпечувати міжнародні зв'язки та легку доступність до глобальних ринків. Глобальне місто втілює ідею світового центру, яке має вплив на різні аспекти сучасного світу. Воно є силовим центром економіки, політики, культури та інновацій, здатним впливати на глобальні процеси та формувати світову архітектуру.

Глобальне місто є поняттям, яке може мати різні тлумачення в залежності від контексту і дослідження, які проводяться в галузі міської географії та розвитку міст. Ось кілька підходів до визначення глобального міста. Його можна розглядати як місто, яке відіграє провідну роль у світовій економіці. Воно має високий рівень інтеграції у глобальну фінансову систему, концентрацію міжнародних корпорацій, бірж, фінансових установ та інших глобальних економічних акторів. Такі міста відіграють ключову роль у світових ринках і мають значний вплив на світову економіку. Глобальне місто може розглядатися як центр культурного розмаїття, де зустрічаються, зливаються та взаємодіють різноманітні культури. Воно притягує художників, письменників, музикантів, акторів та інших творчих особистостей з усього світу. Глобальні міста можуть мати розмаїті культурні інституції, такі як музеї, галереї, театри, оперні будинки, де відбуваються світові події та вистави. Воно може бути розглянуте як місто, яке притягує мігрантів, студентів, бізнесменів та інших соціальних груп з усього світу. Воно може бути розуміне як космополітичне місто з різноманітними національностями, мовами, релігія [3].

Глобальне місто може мати високорозвинену інфраструктуру, яка включає міжнародні аеропорти, морські порти, високошвидкісні залізниці, сучасні дороги та інші транспортні мережі, що забезпечують легку доступність та зв'язок з

рештою світу. Такі міста також можуть мати високий рівень розвитку інформаційних технологій та комунікаційної інфраструктури. Глобальне місто може вважатися таким, яке виконує важливу роль у політичній арені, будучи місцем проведення міжнародних конференцій, зустрічей політичних лідерів та інших політичних подій. Воно може бути штаб-квартирою міжнародних організацій, дипломатичних місій та посольств.

Важливо відзначити, що глобальні міста можуть виявлятися у різних комбінаціях цих підходів. Кожен з цих підходів допомагає зрозуміти важливі аспекти глобальності міста і показує його роль у світовому контексті. Вибір підходу залежить від акценту, який розмовник або дослідник ставить при аналізі глобального міста. Міста відіграють важливу роль у міжнародних економічних відносинах. Ось декілька аспектів, що пояснюють цю роль [4].

Багато глобальних міст є ключовими фінансовими центрами, такими як Нью-Йорк, Лондон, Токіо та Гонконг. Вони є основними місцями для здійснення міжнародних фінансових операцій, включаючи торгівлю акціями, облігаціями, валютою та товарними деривативами. Глобальні міста забезпечують фінансову інфраструктуру, яка підтримує глобальну торгівлю та інвестиції.

Глобальні міста є притягненням для міжнародних корпорацій, які шукають ринки, ресурси, таланти та бізнес-можливості. Вони пропонують високу концентрацію галузевих експертів, мережу постачальників та клієнтів, що стимулює економічний розвиток і створення робочих місць. Такі міста є центрами наукових досліджень, розвитку технологій та інновацій. Вони залучають талановитих науковців, інженерів та підприємців, що сприяє створенню нових ідей, продуктів та послуг. Інноваційні екосистеми глобальних міст сприяють розвитку стартапів, підприємництва та технологічного прогресу.

Глобальні міста виступають як вузли міжнародної торгівлі. Вони забезпечують логістичну інфраструктуру, яка дозволяє ефективно переміщати товари та послуги між різними країнами. Глобальні міста мають порти, аеропорти, міжнародні торгові центри та склади, які сприяють зручній обробці, зберіганню та дистрибуції товарів. Вони також створюють сприятливе

середовище для проведення міжнародних виставок, ярмарків та бізнес-зустрічей. Глобальні міста є привабливими місцями для міжнародних інвестицій. Вони залучають іноземні компанії та капітал для розширення своєї присутності на глобальному ринку. Це сприяє створенню робочих місць, переносу технологій та зміцненню економічного потенціалу міста [5].

Глобальні міста привертають міжнародних туристів своїм культурним багатством, історичними пам'ятками, мистецькими фестивалями, шопінгом та розвагами. Туризм є важливим джерелом доходів для глобальних міст і сприяє економічному зростанню, створенню робочих місць та підтримці громадських послуг. Глобальні міста створюють мережу економічних зв'язків, сприяють обміну товарами, послугами та капіталами між різними країнами. Вони впливають на світову економіку, забезпечуючи розвиток, інновації та процвітання як на локальному, так і на глобальному рівні.

Нижче наведено декілька визначень поняття глобального міста, запропонованого міжнародними інституціями (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття глобального міста

Джерело	Визначення
The World Bank	Глобальне місто – це місто, яке стає глобальним центром для бізнесу, культури та інновацій. Це місто привертає талановитих людей, міжнародні корпорації, міжнародні інституції та фінансові потоки з усього світу, сприяючи економічному та культурному розвитку на світовому рівні
The Economist Intelligence Unit	Глобальне місто – це місто, яке має значний вплив на глобальну сцену в економічному, політичному та культурному вимірах. Це місто виступає як вузол міжнародних зв'язків, інновацій та інвестицій, забезпечуючи розвиток та процвітання не тільки на місцевому рівні, але й на глобальній арені
Globalization and World Cities (GaWC) Research Network	Глобальне місто – це місто, яке відіграє стратегічну роль у світовій економіці, політиці та культурі. Воно є центром глобальної взаємодії, притягаючи інвестиції, мігрантів, туристів та інтелектуальний капітал. Глобальні міста сприяють глобальному зростанню, інноваціям та взаємозв'язкам між різними регіонами світу

Джерело: складено автором за даними [5]

Ці визначення відображають загальну ідею того, що глобальне місто є ключовим центром з важливим впливом на глобальну сцену, забезпечуючи

розвиток економіки, політики, культури та інновацій як на місцевому, так і на глобальному рівнях.

Поняття глобальних міст та їх ролі в міжнародних економічних відносинах вивчають дослідники з різних наукових дисциплін, таких як:

- географія: Географи вивчають глобальні міста з географічної перспективи, аналізуючи їх розташування, географічні особливості, просторові взаємозв'язки та роль у глобальних економічних мережах;
- економіка: Економісти досліджують вплив глобальних міст на світову економіку, аналізуючи їх роль у торгівлі, інвестиціях, фінансових ринках, міжнародному бізнесі та глобальному поділі праці;
- урбаністика: Урбаністи досліджують структуру, функції та розвиток глобальних міст, аналізуючи проблеми міського розвитку, просторового планування, житлової політики та роль міст в сталому розвитку;
- соціологія: соціологи досліджують соціальну структуру, культурну динаміку та соціальні відносини у глобальних містах, аналізуючи міграцію, розбіжності, ідентичність, міжнаціональні взаємодії та соціальну інтеграцію;
- політичні науки: Дослідники з політичних наук вивчають політичну роль глобальних міст, аналізуючи їх вплив на прийняття рішень, глобальне управління, міжнародну дипломатію та геополітичну конкуренцію;
- міжнародні відносини: Дослідники в галузі міжнародних відносин досліджують роль глобальних міст в контексті міжнародних економічних відносин. Вони аналізують, як глобальні міста сприяють міжнародній торгівлі, притягають іноземні інвестиції, створюють робочі місця та сприяють зростанню економіки національних держав.

Дослідники вивчають роль глобальних міст у формуванні міжнародних економічних центрів, таких як фінансові центри, технологічні парки та інноваційні кластери. Вони аналізують, як ці центри зближують компанії, підприємства, інвесторів та підприємців з усього світу, створюючи сприятливе середовище для обміну знаннями, технологіями та ідеями [6].

Дослідники також досліджують вплив глобальних міст на міжнародну туристичну індустрію. Вони вивчають, як глобальні міста стають популярними туристичними призначеннями, привертаючи міжнародних туристів та сприяючи розвитку туристичного сектору. Дослідники також аналізують взаємозв'язок між туризмом і господарським розвитком глобальних міст.

Ці дослідження допомагають краще розуміти роль глобальних міст у міжнародних економічних відносинах, їх вплив на глобальну економіку, торгівлю, інвестиції та розвиток національних держав.

Виникнення феномену глобальних міст у міжнародних економічних відносинах може бути пояснено декількома причинами [7]:

- глобальні міста є центрами міжнародної торгівлі, фінансів та бізнесу. Зростання економічної глобалізації створює потребу у зручних місцях для проведення міжнародних операцій, залучення іноземних інвестицій та обміну товарів і послуг на глобальному рівні;
- глобальні міста приваблюють іноземні компанії та інвесторів, оскільки вони надають сприятливе середовище для розвитку бізнесу. Такі міста часто мають розвинуту інфраструктуру, фінансові ринки, доступ до талановитих робочих сил, науково-дослідних установ і навчальних закладів, що сприяє інноваціям і підприємництву;
- багато глобальних міст є домівками для міжнародних інституцій, таких як урядові та недержавні організації, фінансові установи, міжнародні консорціуми та дипломатичні представництва. Це забезпечує їм ключову роль у формуванні політичних, економічних і соціальних політик на міжнародному рівні;
- глобальні міста залучають талановитих людей з усього світу, створюючи культурно різноманітні середовища;
- глобальні міста часто мають розвинену транспортну інфраструктуру, яка сприяє зручному переміщенню людей і товарів. Вони також забезпечують високу якість і швидкість комунікаційних зв'язків, таких як мережі Інтернет,

телефонія, електронна пошта тощо, що полегшує ведення міжнародного бізнесу та спілкування на глобальному рівні;

- глобальні міста є місцем, де розгортаються спеціалізовані індустрії і послуги, які потребують висококваліфікованих працівників. Це сприяє поділу праці та розвитку спеціалізованих ринків праці, де різні сектори економіки можуть співіснувати та взаємодіяти;

- глобальні міста притягують людей, бізнес та інвестиції через свою репутацію, як центрів інновацій, можливостей кар'єрного росту та культурного багатства. Люди прагнуть переїхати до таких міст, щоб отримати доступ до кращих робочих місць, освіти, культурних подій та інших можливостей [8].

Ці причини спільно сприяють виникненню і розвитку глобальних міст у міжнародних економічних відносинах. Вони створюють сприятливе середовище для зростання та інтеграції міжнародних економічних активностей, що має важливе значення для світової економіки та глобального розвитку.

1.2 Класифікація міжнародних функцій глобальних міст

Поняття «глобальне місто» стосується великого міста, яке соціально та економічно пов'язане з іншими містами за кордоном. Наприклад, Нью-Йорк, Лондон, Париж, Шанхай та багато інших можна вважати глобальними містами. Останнім часом їм приділяється все більше уваги, оскільки тепер ми маємо більш детальні дані на рівні міст, тоді як кожне місто має дуже відмінні характеристики, навіть у межах однієї країни.

Що стосується економічних показників, то глобальні міста відіграють роль «гарячих точок» індустрії. Згідно зі звітом Інституту Брукінгса, на 300 найбільших мегаполісів припадає майже половина світового ВВП.

З розвитком глобалізації та посиленням урбанізації глобалізована економіка структурує простір потоків, теоретично описаних Кастельсом (2005), який втілюється у просторовій організації навколо центрів контролю та управління. Це відповідає ідеї Сассена (Sassen, 2012) про «глобальну економіку»

та «глобальне місто», в якому деякі світові міста домінують над міжнародними фінансами та над більшістю міжнародних консалтингових і бізнес-послуг. Світова економіка адмініструється з цих міст, звідки формується політика та міжнародні стратегії, і чийм головним викликом є розширення динаміки зростання в усіх секторах діяльності. Це процес, який зачіпає не лише світові міста, що знаходяться на вершині ієрархії але й усі міста, які є частиною глобальної мережі [15, с. 19-20].

Глобальні міста не підписують міжнародних договорів і не мають посольств по всьому світу. Однак міста можуть брати участь у всіх видах переговорів, досягати домовленостей і впливати на міжнародні економічні відносини. Як зазначає Іво Х. Даалдер, колишній посол США в НАТО (2009-2013), міста відіграють важливу роль у «вирішенні багатьох глобальних проблем, з якими стикаються наші країни та інші - від зміни клімату та кібербезпеки до тероризму та пандемій» [17].

Нижче в таблиці представлені Топ-10 глобальних міст відповідно до Global power city index 2022 (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Топ-10 глобальних міст у 2021-2022 роках

Місто	2021 рік	2022 рік	2021-2022 роки
Нью Йорк	1	1	-
Лондон	2	2	-
Париж	3	3	-
Токіо	4	4	-
Пекін	6	5	+1
Лос-Анджелес	5	6	-1
Чикаго	8	7	+1
Мельбурн	12	8	+4
Сінгапур	9	9	-1
Гонг Конг	7	10	-3

Джерело: [17, с. 7]

Індекс оцінює цільові міста за 6 функціями міста, і кожна з цих функцій складається з кількох груп індикаторів (загалом 26 груп), які, у свою чергу, складаються з кількох показників. Середні бали за кожним індикатором у групі індикаторів об'єднуються для розрахунку рейтингу міста за окремими

функціями, які потім підсумовуються для визначення його загального рейтингу. 2 600 балів – найвищий можливий загальний бал [17, с. 3].

Міста формують мережі, ведуть діалог з партнерами, сприяють публічній дипломатії, обмінюються найкращими практиками та заохочують співпрацю між міжнародними приватними та державними організаціями. Державний департамент міг би використати цей потенціал для подальшого посилення американської дипломатії, глобального іміджу та впливу. Нижче в таблиці структуровано функції глобальних міст.

Таблиця 1.3 – Класифікація міжнародних функцій глобальних міст

Функції глобального міста	Стисла характеристика
Економічні	Фінансовий центр: Багато глобальних міст виступають як світові фінансові центри, де розташовані великі банки, біржі, інвестиційні компанії та інші фінансові установи
	Міжнародна торгівля: Глобальні міста служать важливими пунктами для міжнародної торгівлі, забезпечуючи логістичну інфраструктуру, порти, аеропорти та інші послуги для імпорту та експорту товарів
Політичні та дипломатичні	Дипломатичні місії: Глобальні міста часто є місцем розташування дипломатичних представництв і консульств інших країн
	Міжнародні організації: Деякі міста є штаб-квартирами міжнародних організацій, таких як ООН, ЮНЕСКО, МВФ тощо
Культурні та освітні	Культурний обмін: Глобальні міста притягують митців, культурних діячів та студентів з усього світу, сприяючи обміну культурними цінностями та ідеями
	Вища освіта: Вони часто мають велику кількість вищих навчальних закладів та університетів, що привертає студентів з-за кордону
Медичні та дослідницькі	Медичні центри: Глобальні міста можуть бути домом для висококваліфікованих медичних закладів та дослідницьких лабораторій
	Дослідницькі інститути: Вони також можуть бути місцем розташування наукових та дослідницьких установ, що працюють над глобальними проблемами
Туризм та розваги	Багато глобальних міст приваблюють туристів з інших країн завдяки своїм культурним атракціям, ресторанами, нічними клубами та іншими розважальними можливостями
Транспортні	Глобальні міста мають розвинуту систему громадського транспорту та важливі транспортні вузли, що обслуговують міжнародні маршрути
Інноваційні та технологічні	Вони можуть бути центрами для інноваційних та технологічних компаній, сприяючи розвитку нових технологій та ідей
Спортивні події	Глобальні міста можуть бути господарями міжнародних спортивних подій та змагань, таких як Олімпійські ігри або чемпіонати світу

Джерело: складено автором за даними [18]

Ці класифікації міжнародних функцій глобальних міст не є вичерпними, і багато міст можуть виконувати комбінацію цих функцій в різні часи та обсягах. Також важливо враховувати, що міжнародна роль міст може змінюватися в залежності від геополітичних, економічних та культурних змін.

Далі наведено основні аспекти конкурентоспроможності глобального міста в міжнародних економічних відносинах:

- географічне розташування: стратегічне географічне положення міста може надавати йому перевагу у міжнародній торгівлі та інвестиціях. Наявність портів, аеропортів, коридорів торгівлі та зручних транспортних зв'язків з іншими регіонами та країнами може сприяти міжнародному бізнесу та туризму;

- економічна стабільність: міста, які мають стабільну економічну ситуацію, низький рівень ризику та добре розвинені фінансові системи, є привабливими для іноземних інвесторів. Макроекономічна стабільність та ефективність регулювання економіки також впливають на міжнародну конкурентоспроможність міста;

- інфраструктура: наявність сучасної транспортної інфраструктури, енергетичних мереж, телекомунікаційних систем та інших необхідних інфраструктурних об'єктів є важливим фактором міжнародної конкурентоспроможності міста;

- бізнес-середовище: розвинута підприємницька культура, сприятливі умови для бізнесу, низькі адміністративні бар'єри та прозорість в управлінні є ключовими елементами конкурентоспроможності міста в міжнародних економічних відносинах. Наявність підприємницьких інкубаторів, сприяння стартапам, заохочення інновацій та технологічного розвитку сприяють привабливості міста для іноземних підприємств;

- таланти і людський капітал: наявність висококваліфікованої робочої сили, доступ до освіти та наукових установ, сприяння розвитку та привабливості талантів впливають на міжнародну конкурентоспроможність міста. Міста, які привертають і зберігають талановитих людей, мають перевагу в міжнародній економічній арені;

- інновації та дослідження: міста, які інвестують у науково-дослідницьку діяльність, технологічний розвиток і інноваційні проекти, мають більше шансів стати конкурентоспроможними на міжнародному рівні. Наявність наукових парків, технологічних кластерів та співпраця з університетами та приватним сектором є важливими факторами успіху [19].

Конкурентоспроможність глобального міста в міжнародних економічних відносинах вимагає розвитку цих аспектів та постійного вдосконалення для привертання іноземних інвестицій, стимулювання економічного росту та розширення свого впливу на глобальній арені.

Отже, конкурентоспроможність може бути розглянута як важлива ознака рівня соціально-економічного розвитку глобального міста. Вона відображає здатність міста ефективно конкурувати на регіональному, національному та глобальному рівнях.

1.3 Імперативи функціонування глобальних міст в умовах розвитку міжнародних економічних відносин

Функціонування глобальних міст в умовах розвитку міжнародних економічних відносин має важливе значення для сталого розвитку та процвітання країн. Імперативи цього функціонування можуть бути такими.

Забезпечення доступу до ресурсів. Глобальні міста повинні гарантувати ефективний доступ до ресурсів, таких як енергія, вода, транспортна інфраструктура тощо. Це допоможе забезпечити життєздатність та конкурентоспроможність міст у глобальному економічному середовищі.

Підтримка інновацій та досліджень. Глобальні міста повинні стати центрами інновацій і досліджень, сприяючи співпраці між університетами, науковими установами та приватним сектором. Це сприяє створенню нових технологій і продуктів, що підвищують конкурентоспроможність.

Розвиток інфраструктури. Інфраструктура, така як мережі транспорту, телекомунікацій та інші, повинна бути розвиненою та ефективною для

забезпечення швидкого та надійного переміщення товарів і послуг.

Підтримка підприємництва і бізнесу. Глобальні міста повинні створювати сприятливі умови для розвитку бізнесу, зокрема, спрощуючи процедури реєстрації підприємств, надаючи фінансову підтримку та створюючи інфраструктуру для росту малого та середнього підприємництва.

Збереження довкілля та стале використання ресурсів. Глобальні міста повинні впроваджувати стратегії та політики щодо зменшення викидів CO₂, використання відновлюваних джерел енергії та сталого використання природних ресурсів [20].

Співпраця з міжнародними партнерами. Глобальні міста мають співпрацювати з іншими містами та країнами у межах міжнародних економічних відносин. Це може включати обмін технологіями, залучення іноземних інвестицій і розробку спільних проектів.

Соціальна справедливість і інклюзивний розвиток. Глобальні міста мають створювати умови для інклюзивного розвитку, включаючи всіх громадян у процеси розвитку та забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг.

Боротьба з корупцією і підвищення прозорості. Ефективна боротьба з корупцією та забезпечення прозорості в управлінні містом важлива для залучення інвестицій та підтримки бізнесу.

Розвиток освіти і кадрового потенціалу. Інвестування у вищу освіту та навчання нових технологічних навичок допомагає створити кваліфіковану робочу силу, необхідну для конкурентоспроможного господарства.

Забезпечення безпеки і правопорядку. Глобальні міста повинні забезпечувати безпеку мешканців та бізнесу шляхом зміцнення правопорядку і розвитку ефективної поліції.

Розвиток технологій та цифрової інфраструктури. Глобальні міста мають інвестувати в розвиток цифрової інфраструктури, щоб підтримувати інновації та цифрову трансформацію. Це сприяє розвитку інформаційного суспільства та підвищує ефективність економіки.

Залучення іноземних інвестицій. Глобальні міста повинні активно залучати іноземні інвестиції, створюючи сприятливий інвестиційний клімат та надаючи іноземним компаніям можливість розширити свою присутність на ринку.

Розвиток туризму і гостинності. Розвиток сфери туризму та гостинності допомагає створити нові робочі місця і залучити додаткові прибутки в місто через туристичні витрати.

Забезпечення житлом і доступністю. Глобальні міста повинні вирішувати питання доступності житла для всіх шарів населення, включаючи питання соціального житла та боротьбу з гентрифікацією.

Формування глобальних партнерств. Міста повинні активно співпрацювати з іншими глобальними містами та міжнародними організаціями для обміну найкращими практиками та розв'язанням спільних проблем.

Сприяння інклюзивному підприємництву. Глобальні міста мають підтримувати розвиток малого та середнього бізнесу, а також підприємства, яке спрямоване на розв'язання соціальних проблем і задоволення потреб місцевих громад.

Збереження культурної спадщини. Міста повинні берегти та просувати свою культурну спадщину, що може стати додатковим ресурсом для розвитку туризму і створенням унікального іміджу міста.

Гнучкість та адаптованість до змін. Глобальні міста повинні бути готові до реагування на зміни в міжнародному економічному середовищі, розвивати стратегії адаптації і диверсифікувати економіку.

Соціальна інтеграція мігрантів і біженців. Міста мають забезпечувати інтеграцію мігрантів і біженців, забезпечуючи їм доступ до освіти, працевлаштування та соціальних послуг.

Розвиток зелених просторів і відкритих площ. Зелені простори та парки сприяють якості життя мешканців і покращують екологічну ситуацію в місті [21].

Ці імперативи допоможуть глобальним містам зберігати свою важливу роль у світовій економіці і створювати умови для сталого розвитку.

Розвинута інфраструктура відіграє критично важливу роль для глобальних міст у ряді аспектів, і вона є ключовою складовою їх успіху та конкурентоспроможності в умовах розвитку міжнародних економічних відносин.

Показники інфраструктури, які відображають конкурентоспроможність глобального міста включають:

- розвинуту та ефективну транспортну систему, включаючи мережу доріг, залізниць, аеропортів, морських та річкових портів, сприяє швидкому та зручному переміщенню людей, товарів та послуг. Наявність ефективного громадського транспорту та інфраструктури для електромобілів також є важливим показником;

- високоякісний доступ до швидкого Інтернету та зв'язку є необхідною передумовою для глобального зв'язку та електронної комерції. Наявність широкополосного Інтернету, мобільного зв'язку та інших телекомунікаційних послуг сприяє конкурентоспроможності міста;

- надійне постачання енергії є важливим для підтримки економічної діяльності та функціонування підприємств. Розвинута енергетична інфраструктура, включаючи електроенергію, газ та інші джерела енергії, забезпечує ефективну роботу міста та залучення інвесторів;

- наявність якісної соціальної інфраструктури, такої як освіта, охорона здоров'я, культура, спорт, розваги та інші соціальні послуги, впливає на якість життя мешканців міста. Якісна освіта та доступ до високоякісних медичних послуг забезпечують розвиток людського потенціалу та підвищують привабливість міста для талановитих фахівців та іноземних інвесторів;

- наявність доступного та якісного житла є важливим фактором для привабливості міста. Розвинута житлова інфраструктура, включаючи доступність житла, інфраструктуру для житлових комплексів та розвиток

міського середовища, сприяє залученню талантів, бізнесу та іноземних інвесторів;

- якщо місто має розвинуту туристичну інфраструктуру, таку як готелі, ресторани, музеї, пам'ятки, розваги та інші туристичні об'єкти, це сприяє привабливості міста для міжнародних туристів, підвищує економічну активність та стимулює розвиток галузей, пов'язаних з туризмом;

- надійне постачання прісної води та належна система водовідведення є необхідними умовами для функціонування міста. Якісна водопостачальна та каналізаційна інфраструктура покращує якість життя мешканців, привабливість міста для бізнесу та інвесторів, а також сприяє збереженню навколишнього середовища;

- у цифрову епоху забезпечення кібербезпеки та належного захисту інформації є критичним для міста. Розвинута інформаційна інфраструктура, включаючи захищені мережі зв'язку та даних, сприяє довірі бізнесу, громадян та інвесторів до міста;

- розвинута громадська інфраструктура, така як парки, сади, спортивні майданчики, бібліотеки та інші громадські простори, покращує якість життя мешканців міста. Вона сприяє здоровому способу життя, соціальній взаємодії, культурному розвитку та задоволенню потреб населення;

- забезпечення зелених просторів, ефективного використання енергії, впровадження відновлювальних джерел енергії та систем вторинної переробки відходів є важливими аспектами екологічної інфраструктури;

- наявність наукових дослідницьких центрів, технопарків, інкубаторів, вищих навчальних закладів та інших установ, які сприяють інноваційному розвитку, є важливим показником конкурентоспроможності глобального міста. Інноваційна інфраструктура сприяє створенню інноваційних підприємств, залученню висококваліфікованих кадрів та розробці нових технологій, що сприяють економічному зростанню міста;

- наявність підприємницьких центрів, бізнес-парків, торгових центрів, фінансових установ та інших установ, які підтримують розвиток бізнесу, має

велике значення для конкурентоспроможності міста. Вона сприяє створенню сприятливого бізнес-середовища, залученню інвестицій, розвитку малого та середнього бізнесу та підтримці підприємницької активності;

- наявність розвинутої фінансової системи, включаючи банки, фондові біржі, інвестиційні фонди та інші фінансові установи, є важливим показником конкурентоспроможності міста. Розвинута фінансова інфраструктура сприяє доступності кредитів, інвестиційному клімату та фінансовому забезпеченню підприємств та проектів;

- наявність соціальних підприємств та ініціатив, спрямованих на вирішення соціальних проблем та покращення якості життя мешканців, також є важливим показником конкурентоспроможності глобального міста. Соціальні підприємства сприяють соціальній інтеграції, забезпечують доступ до послуг для уразливих груп населення та впроваджують інноваційні підходи до вирішення соціальних проблем;

- ефективна управлінська інфраструктура, включаючи міські органи влади, системи планування та прийняття рішень, регуляторну політику та механізми громадського участі, має велике значення для конкурентоспроможності міста. Добре організована та ефективна управлінська система сприяє розвитку міста, впровадженню стратегій зростання та розвитку, а також створює сприятливі умови для бізнесу та мешканців [22].

Ці показники інфраструктури взаємопов'язані та впливають на конкурентоспроможність глобального міста. Розвинена та якісна інфраструктура створює сприятливі умови для економічного зростання, розвитку підприємництва, залучення інвестицій та привабливості міста для талановитих фахівців, туристів та іноземних партнерів. Одночасно, інфраструктура також має враховувати екологічні аспекти, сталість розвитку та потреби суспільства.

Якість освіти є важливим показником конкурентоспроможності глобального міста. Висока якість освіти забезпечує наявність кваліфікованої робочої сили, сприяє інноваційному розвитку, приваблює іноземних студентів та дослідників, спонукає до високотехнологічного підприємництва та інвестицій.

Освітня система має забезпечувати доступ до якісної передуніверситетської освіти, добре функціонуючі школи та виші, науково-дослідні центри та інші установи, що сприяють здобуттю нових знань та навичок. Показники якості освіти, такі як рейтинги університетів, успішність учнів та студентів, наявність дослідницьких програм та проектів, впливають на репутацію міста та привабливість для науковців, студентів та фахівців.

Міста з розвинутою освітньою системою можуть привертати талановиту молодь, інвесторів та високотехнологічні компанії. Вони створюють сприятливе середовище для інновацій та розвитку нових технологій, що забезпечує їх конкурентоспроможність на міжнародному рівні. Крім того, якість освіти впливає на рівень громадського здоров'я, культурний розвиток та соціальну стабільність міста.

Забезпечення якості освіти в глобальних містах вимагає наступних заходів:

- розвиток інноваційних освітніх програм: міста повинні працювати над створенням актуальних та інноваційних освітніх програм, які відповідають вимогам сучасного світу. Це можуть бути спеціалізовані програми в галузі науки, технологій, інженерії, мистецтва тощо. Такі програми привертають студентів та дослідників з усього світу і сприяють розвитку інноваційного потенціалу міста;

- підтримка дослідницької діяльності: міста повинні створювати умови для проведення науково-дослідницьких робіт і сприяти співпраці між університетами, науковими інститутами та приватним сектором. Забезпечення фінансування наукових проектів, створення наукових парків та інкубаторів допомагають стимулювати інноваційну діяльність і залучення висококваліфікованих науковців;

- розвиток професійної освіти: міста повинні надавати можливості для отримання професійної освіти та підвищення кваліфікації. Це може включати курси підвищення кваліфікації, професійні школи, тренінги та майстер-класи. Розвиток професійної освіти сприяє формуванню висококваліфікованої робочої сили, яка є важливим ресурсом для економічного розвитку міста;

- сприяння доступності освіти: глобально конкурентоспроможні міста повинні забезпечувати доступність освіти для всіх своїх мешканців. Це означає створення рівних можливостей для отримання якісної освіти незалежно від соціального статусу, етнічної приналежності або економічного стану. Розвиток інклюзивної освіти, програм підтримки учнів з особливими потребами та фінансової підтримки можуть сприяти забезпеченню доступності освіти для всіх;

- партнерство з бізнес-сектором: глобально конкурентоспроможні міста можуть співпрацювати з бізнес-сектором для покращення якості освіти. Це може включати створення програм стажування, працевлаштування та партнерства з промисловими підприємствами для набуття практичних навичок і забезпечення релевантності навчальних програм до потреб ринку праці;

- розвиток технологій у навчанні: використання сучасних технологій у навчальному процесі може покращити якість освіти і зробити її більш цікавою та ефективною. Глобальні міста повинні розвивати інфраструктуру для доступу до інформаційних технологій, стимулювати використання онлайн-ресурсів, електронних підручників, веб-платформ та інших інструментів, що допомагають покращити навчальний процес.

Глобально конкурентоспроможні міста можуть підтримувати міжнародне співробітництво в галузі освіти. Це включає обмін студентами та викладачами між університетами та навчальними закладами різних країн, проведення спільних наукових досліджень та проектів, організацію міжнародних конференцій та семінарів. Таке співробітництво дозволяє залучити світові таланти, розширити горизонти знань та сприяти обміну ідеями та інноваціями.

Глобальні міста повинні бути орієнтовані на розв'язання глобальних викликів через освіту. Це може охоплювати включення екологічної освіти, сталого розвитку та глобального громадянства в навчальні програми. Розуміння та вирішення глобальних проблем є важливим для розвитку стійкого та впливового міста.

Такі міста повинні активно залучати зацікавлених сторін до процесу оцінки якості освіти. Це означає збір і аналіз даних про випускників, їхню

успішність на ринку праці та задоволеність освітою. Також важливо враховувати думку студентів, батьків, роботодавців та інших зацікавлених сторін щодо якості освіти та пропонувати механізми зворотного зв'язку для вдосконалення навчальних програм та методів. Повинні забезпечувати високоякісну освітню інфраструктуру, яка включає сучасні навчальні заклади, лабораторії, бібліотеки, спортивні комплекси та інші необхідні приміщення. Також важливо мати достатні ресурси для підтримки освіти, такі як фінансування, висококваліфікований педагогічний персонал, доступ до сучасних навчальних матеріалів та технологій [23].

Глобальні міста повинні встановлювати активну взаємодію з місцевою громадою та враховувати її потреби та пріоритети в розвитку освіти. Залучення батьків, студентів, викладачів, представників громадськості до прийняття рішень та планування освітніх програм сприяє зміцненню локального впливу та підвищенню задоволеності від освіти.

Глобально конкурентоспроможні міста повинні дбати про забезпечення рівних можливостей для всіх учнів і студентів. Це означає створення інклюзивних середовищ, де кожен учень має можливість розвиватися на своїх унікальних здібностях, незалежно від їхнього соціального статусу, етнічної приналежності або особливих потреб. Реалізація програм підтримки та адаптації допомагає створити рівні умови для всіх учасників освітнього процесу. Повинні мати систему нагляду та оцінки якості освіти. Це включає встановлення стандартів якості, проведення зовнішньої оцінки, аналіз результатів навчання та звітність про досягнення. Такий підхід дозволяє виявляти сильні та слабкі сторони освіти і приймати належні заходи для покращення якості. Повинні надавати підтримку та стимулювати розвиток талановитих студентів і дослідників. Це може включати надання стипендій, грантів та інших фінансових пільг, сприяння участі у наукових проектах та конкурсах, організацію наукових семінарів та наукових шкіл, а також забезпечення доступу до наукової літератури та дослідницької інфраструктури. Така підтримка сприяє розвитку талановитих молодих людей та створює сприятливі умови для наукового прориву.

Глобально конкурентоспроможні міста повинні встановлювати партнерські зв'язки з роботодавцями для забезпечення релевантності освіти до вимог ринку праці. Це може включати організацію стажувань, робочих груп та консультацій з представниками бізнесу, а також активну співпрацю з промисловими та технологічними підприємствами. Таке партнерство допомагає забезпечити практичну підготовку студентів і сприяє їхній успішній вставці на ринок праці.

У сучасних умовах розвитку міжнародних економічних відносин особливої актуальності набуває питання сприяння цифровій трансформації освіти: глобальні міста повинні активно впроваджувати цифрові технології в освітній процес і сприяти цифровій трансформації. Це означає забезпечення доступу до сучасних інформаційних технологій, використання онлайн-ресурсів та дистанційного навчання, розвиток комп'ютерної грамотності. Вони повинні звертати особливу увагу на екологічну освіту і свідоме сприйняття проблеми зміни клімату та сталого розвитку. Включення екологічного виховання в навчальні плани і програми, проведення екологічних проектів та акцій сприяють формуванню екологічної свідомості учнів і студентів. Така освіта сприяє розвитку екологічно відповідальних громадян, які беруть активну участь у збереженні довкілля та створенні сталого майбутнього [25].

З огляду на вище зазначене, важливими є такі показники як:

- якість життя: включає такі показники, як доступ до житла, охорона здоров'я, культурні та рекреаційні можливості, безпека, чистота довкілля, рівень корупції та інші фактори, що впливають на якість життя мешканців;
- глобальна привабливість та вплив: включає кількість міжнародних подій та конференцій, культурний вплив;
- міжнародна підприємницька активність: включає показники, пов'язані з привабливістю міста для іноземних інвесторів та підприємств, наявність міжнародних підприємств, доступ до зовнішніх ринків та міжнародних партнерств;

- конкурентоспроможність трудового ринку: включає показники, що відображають рівень навичок і кваліфікації робочої сили, гнучкість ринку праці, доступність висококваліфікованих працівників та інші фактори, що впливають на конкурентоспроможність працевлаштування;
- легкість заснування та ведення бізнесу: включає показники, які оцінюють процедури реєстрації бізнесу, захист прав власності, податкову політику, регуляторну середовище та інші фактори, що сприяють підприємницькій активності;
- індекс екологічної стійкості: включає показники, пов'язані з екологічною стійкістю міста, включаючи енергоефективність, використання відновлюваних джерел енергії, управління відходами, забруднення довкілля та інші екологічні аспекти.

Ці показники допомагають оцінити конкурентоспроможність глобального міста та його здатність привертати і зберігати бізнес, інвестиції та таланти. Вони є важливим інструментом для порівняння міст та визначення їх потенціалу для економічного розвитку та підвищення якості життя мешканців.

Висновки до розділу 1

Отже, глобальні міста відіграють важливу роль у розвитку міжнародних економічних відносин. Визначено способи, яким чином вони впливають на цей процес:

- глобальні міста часто є економічними центрами, де концентрується значна частина світової економічної діяльності. Вони притягують багато іноземних компаній, інвестицій та торговельних операцій. Це стимулює розвиток міжнародної торгівлі та інвестиційного співробітництва;
- глобальні міста зазвичай мають розвинуті інноваційні та технологічні кластери, де об'єднуються висококваліфіковані спеціалісти, дослідники та підприємці. Це сприяє обміну знаннями та технологіями між країнами, сприяє

науковим дослідженням та розвитку нових продуктів, що зміцнює міжнародну конкурентоспроможність;

- багато глобальних міст є міжнародними фінансовими центрами, де зосереджені банки, фондові біржі, фінансові установи та інші фінансові учасники. Ці центри надають міжнародним компаніям доступ до капіталу, фінансових послуг та інвестицій. Вони також сприяють здійсненню міжнародних платежів та фінансовим операціям, полегшуючи глобальну торгівлю та інвестиції;

- глобальні міста є місцями зустрічі різних культур, національностей та мов. Це сприяє міжкультурному обміну, розумінню та співпраці між людьми з різних країн. Цей культурний розмаїття стимулює розвиток міжнародних туристичних і культурних індустрій, торгівлі товарами та послугами між країнами;

- глобальні міста зазвичай мають добре розвинену логістичну інфраструктуру, таку як міжнародні аеропорти, порти, мережі доріг та залізниць. Це сприяє швидкому та ефективному переміщенню товарів, послуг та людей між різними країнами, зміцнюючи міжнародну торгівлю та економічну інтеграцію.

Усі ці фактори сприяють поглибленню економічних зв'язків між країнами та розвитку міжнародних економічних відносин. Глобальні міста виступають каталізаторами для економічного зростання, інновацій та співпраці, що сприяє загальному процвітанню на міжнародній арені.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

2.1 Дослідження сучасних тенденцій розвитку глобальних міст

Глобальним містом, альфа-містом або світовим містом називають міста, наділені відповідними конкурентними перевагами та які є віссю глобалізованої економічної системи. Це міста, створені завдяки подвійному ефекту постійно зростаючої урбанізації та тиску економічного та соціального процесу глобалізації.

Існував певний скептицизм щодо тези про глобальне місто в його найпростішому формулюванні. На якісному рівні деякі вчені поставили під сумнів, чи справді глобальні міста є новим явищем, і вказали на давнє існування подібних економічних центрів протягом тривалого часу. Наприклад, можна згадати Флоренцію епохи Відродження або Манчестер часів промислової революції. Інші коментатори поставили під сумнів, чи підйом глобальних міст означає занепад держави вздовж лінії нульової суми. Ці скептики стверджували, що між державою та містами під її національною юрисдикцією існують більш складні та взаємозалежні відносини [25].

Поняття «глобальне місто» є одним із найпоширеніших у соціології з початку 80-х років. Кларк у своїй праці «Міський світ/Глобальне місто» зазначає, що такі міста стають командними та контрольними пунктами глобальної економічної системи, центром уваги ключових осіб, установ та організацій, які керують, маніпулюють, диктують і визначають формування та відновлення капіталізму в усьому світі.

Глобальні міста, як правило, є містами міжнародного значення та слави. Вони займають широку міську платформу і відіграють активну роль в економічних, соціальних і технологічних потоках у своєму регіоні або навіть на планеті. Ці типи міст є сучасними еквівалентами міст-держав античності.

Насправді багато з них мають політичну та адміністративну автономію або навіть власну Конституцію, яка визначає їхні закони.

Типовими рисами глобального міста є [26]:

- великі територіальні розширення, які густонаселені (конурбації);
- туристичне значення;
- з'єднання аеропортом з основними комерційними повітряними шляхами світу. Крім того, вони мають складні внутрішні системи масивного наземного транспорту;
- розвинена телекомунікаційна інфраструктура, а також велике, складне та унікальне культурне середовище, що надає їм власної індивідуальності;
- активна участь у світовому економічному русі та фінансоцентричність у своїх регіонах;
- позитивні показники імміграції (всередині країни та за її межами).

Глобальне місто – це термін, який використовується для опису міста, яке вважається важливим центром глобальної економічної, політичної та культурної діяльності. Характеристики глобального міста включають наступні компоненти:

1. Економічна потужність: глобальні міста часто вважаються економічним центром і є домом для великих корпорацій і фінансових установ. Вони служать центрами міжнародної торгівлі, фінансів та інвестицій;
2. Культурне розмаїття: глобальні міста відомі своїм різноманітним населенням і культурними пропозиціями. Вони приваблюють людей з усього світу та пропонують широкий спектр культурних зручностей, включаючи музеї, театри та художні галереї;
3. Глобальне підключення: глобальні міста мають відмінну транспортну інфраструктуру та добре сполучені з іншими великими містами світу. Вони часто мають великі аеропорти, морські порти та розвинені комунікаційні мережі;
4. Інновації та підприємництво: глобальні міста часто є центрами інновацій і підприємництва. Вони є домом для передових технологічних компаній, стартапів і науково-дослідних установ, які стимулюють інновації та творчість;

5. Політична влада: глобальні міста часто мають значну політичну владу та вплив як на національному, так і на міжнародному рівнях. Вони можуть бути домом для національних урядів, міжнародних організацій і дипломатичних місій;

6. Якість життя: глобальні міста, як правило, пропонують високу якість життя з доступом до хорошої освіти, охорони здоров'я та громадських послуг. Вони також мають яскраві культурні сцени та низку можливостей для відпочинку;

7. Висока вартість життя: через свою економічну та культурну популярність глобальні міста часто є дорогими місцями для життя, з високою вартістю житла, високими податками та високими витратами на життя в цілому [27].

Розрізняють типи глобальних міст [28]:

1. Глобальні гіганти. Ці шість міст є провідними економічними та фінансовими центрами світу. Вони є центрами фінансових ринків і характеризуються великою кількістю населення та високою концентрацією багатства та таланту. Приклади: Нью-Йорк, Токіо, Лондон;

2. Азійські опорні міста. Шість азійських опорних міст не такі заможні, як глобальні гіганти, однак вони використовують такі атрибути, як зв'язок інфраструктури та талановита робоча сила, щоб залучити найбільшу кількість прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з усіх інших груп метрополітенів. Приклади: Гонконг, Сеул, Сінгапур;

3. Нові ворота. Ці 28 міст є великими діловими та транспортними вузлами для основних національних і регіональних ринків Африки, Азії, Латинської Америки та Близького Сходу. Хоча вони досягли статусу із середнім доходом, вони відстають від інших глобальних міст за багатьма ключовими факторами конкурентоспроможності, такими як ВВП і ПІІ. Приклади: Мумбаї, Кейптаун, Мехіко, Ханчжоу;

4. Фабричний Китай. У Китаї є 22 міста другого та третього рівня, які покладаються на експортне виробництво для стимулювання економічного

зростання та міжнародної взаємодії. Незважаючи на те, що темпи зростання ВВП компанії Factory China значно перевищують середні, їй не вдається досягти середнього рівня інновацій, таланту та зв'язку. Приклади: Шеньян, Чанчунь, Ченду;

5. Столиці знань. Це 19 міст середнього розміру в США та Європі, які вважаються центрами інновацій, з елітними дослідницькими університетами, які виробляють талановиту робочу силу. Приклади: Сан-Франциско, Бостон, Цюрих;

6. Американські середньоваговики. Ці 16 агломерацій США середнього розміру є відносно багатими та містять сильні університети, а також інші вузли. Приклади: Орlando, Сакраменто, Фенікс;

7. Міжнародні середньоваговики. Ці 26 міст розташовані на кількох континентах, міжнародно пов'язаних потоком людського та інвестиційного капіталу. Як і в американських містах середньої ваги, зростання цих міст уповільнилося після рецесії 2008 року. Приклади: Ванкувер, Мельбурн, Брюссель, Тель-Авів.

Економіка міст та регіонів зазнає значних трансформацій, що зумовлено як впливом змін у темпах зростання населення, спричинених швидкою індустріалізацією, так і змінами у галузевій структурі, викликаними науково-технічним прогресом та технологічними революціями. За даними Організації Об'єднаних Націй (ООН), у 2022 році приблизно 55,3% населення світу проживало у міських поселеннях, а до 2030 року у містах, за прогнозами, буде проживати до 60% населення планети, причому кожна третя людина житиме у містах з населенням не менше ніж півмільйона мешканців [19]. Відповідно, у міських поселеннях формується клас осіб, ідентичність яких відрізняється за світоглядом та позиціонуванням від інших людей, які проживають у межах відповідних країн, що суттєво впливає на економічну поведінку та створює необхідність визначення іншої системи стимулів. Економічна поведінка міст визначає їхнє позиціонування у глобальній мережі міського розвитку та значною мірою впливає на прогнози щодо їхнього майбутнього (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Темп зростання ВВП глобальних міст (прогноз – 2035 рік), %

Позиція	Глобальне місто	Країна	Темп зростання, %
1	Бенгалуру	Індія	8,5
2	Дакка	Бангладеш	7,6
3	Мумбаї	Індія	6,6
4	Делі	Індія	6,5
5	Шеньчжень	Китай	5,3
6	Джакарта	Індонезія	5,2
7	Маніла	Філіпіни	5,2
8	Тяньцзін	Китай	5,1
9	Шангхай	Китай	5
10	Чунцин	Китай	4,9

Джерело: [20]

Найбільше зростання економічного та соціального потенціалу міст пов'язане з високими темпами урбанізації в країнах, що розвиваються, де очікується швидке зростання економічних показників (особливо ВВП), а саме: Такі міста мають досить складну галузеву структуру економіки, технологічний рівень їх галузей значно вищий за середній по країні, а також володіють певним «магнетизмом» з безпрецедентними можливостями для цілодобових виробничих процесів, зростання продуктивності праці, інтенсифікації виробництва, впровадження інновацій та необмеженими перспективами гармонійного розвитку особистості [21, с. 82]. Це визначає зростаючі перспективи урбаністичної експансії та функціонування міст як окремих складових глобальної системи, здатних формувати поточний і майбутній порядок денний. Глобальна економічна система визначає нові ролі основних акторів, що беруть участь у процесі її формування. Міста завжди відігравали провідну роль у становленні країн-лідерів соціально-економічного розвитку. Сучасні глобальні міста стають достатньо самостійними гравцями, політика яких може вносити корективи в усталений порядок внутрішньої та зовнішньої, насамперед економічної, політики.

Урбанізація, глобальна інтеграція та технологічні зміни є основними чинниками, що змінюють сучасну міжнародну економіку [22]. Ці рушійні сили є наріжними каменем конкурентоспроможності глобальних міст, уможливають їх залучення до глобальних економічних, соціальних, екологічних і культурних

процесів та отримання відповідних переваг. Розвиток глобальних міст і створення взаємопов'язаної мережі міст, що функціонують відповідно до однакових фінансових, інвестиційних, інноваційних та культурних системних підходів, визначає тенденції глобалізації. Основним завданням глобальних міст є підвищення продуктивності через сприяння технологічній та інноваційній активності ділових та академічних спільнот.

Роль і функції глобальних міст визначаються їх значенням і впливом на економічний розвиток як окремих регіонів, так і світової економіки в цілому. За оцінками, міста виробляють 34 трильйони доларів США, або понад 50% світового ВВП, а за прогнозами, до 2025 року їхня частка може сягнути 65 трильйонів доларів США [23].

Відповідно до вищезазначеного, глобальні міста є функцією глобальної мережі стратегічних планів зі складною спеціалізацією та змістом. Дослідники об'єднують глобальні міста в так звані мегарегіони, які об'єднують низку географічно близьких територій зі схожими характеристиками в єдине ціле. Мегарегіони об'єднують міста, загальна чисельність населення яких коливається від 50 до 20 млн осіб, а валовий продукт на душу населення становить від \$76000 до \$32 000 за даними 2022 року (табл. 2.2).

Найвищу позицію в рейтингу займає мегарегіон Бос-Ваш, який знаходиться в США, і включає міста – фінансові, промислові, технологічні, наукові, політичні центри – Нью-Йорк, Вашингтон і Бостон. Населення цього регіону становить 47,6 млн осіб з валовим продуктом на душу населення 76,681 доларів США. Це значно більше, ніж в іншому північноамериканському мегарегіоні НоКал, до якого входять міста Сан-Франциско і Сан-Хосе, де проживає 10,8 млн осіб, але показник валового продукту на душу населення значно вищий – 85,648 доларів США. Різниця пов'язана насамперед з технологічною спеціалізацією регіону НоКал та розташуванням Силіконової долини, яка дає поштовх для розвитку найбільших технологічних компаній регіону та світу.

Таблиця 2.2 – Роль мегарегіонів у розвитку міжнародних економічних відносин у 2022 році

Мегарегіон	Глобальні міста	Континент	Населення	ВВП, млрд дол. США	ВВП на душу населення, дол. США
Bos-Wash	Нью-Йорк, Вашингтон, Бостон	Північна Америка	47,6	3,65	76,681
Par-Am-Mun	Париж, Амстердам, Брюссель, Мюнхен	Європа	43,5	2,505	57,586
Chi-Pitts	Чикаго, Детройт, Клівленд, Пітсбург	Північна Америка	32,9	2,13	64,742
Greater Tokio	Токіо	Азія	39,1	1,8	46,036
SoCal	Лос Анжелес, Сан Дієго	Північна Америка	22	1,424	64,727
Seoul-San	Сеул, Бусан	Азія	35,5	1,325	37,324
Texas Triangle	Даллас, Х'юстон, Сан Антоніо, Остін	Північна Америка	18,4	1,227	66,685
Beijing	Пекін, Тяньцзінь	Азія	37,4	1,226	32,781
Lon-Leed-Chester	Лондон, Лідс, Манчестер	Європа	22,6	1,177	52,08
Hong-Shen	Конг Конг, Шенчжень	Азія	19,5	1,043	53,487

Джерело: складено автором на основі [20]

Іншими значними північноамериканськими мегарегіонами є Чикаго-Піттс (Чикаго, Детройт, Клівленд, Пітсбург) – \$64 742 ВВП на душу населення; Сокаль (Лос-Анджелес, Сан-Дієго) – \$64 727 ВВП на душу населення; Техаський трикутник (Даллас, Х'юстон, Сан-Антоніо, Остін) – \$66 685 ВВП на душу населення. Таким чином, мегарегіони США та глобальні міста, що входять до їх складу, є лідерами як за показниками валового продукту, так і за показниками на душу населення і, відповідно, визначають напрямок розвитку світової економіки у фінансовій, технологічній, промисловій та політичній сферах. Лише два мегарегіони розташовані в Європі: Par-Am-Mun (Париж, Амстердам, Брюссель, Мюнхен) та Lon-Lead-Chester (Лондон, Лідс, Манчестер) з ВВП на душу населення 57,586 доларів США та 52,080 доларів США відповідно. Регіон

стрімкої урбанізації – Південно-Східна Азія – з кожним роком нарощує свій промисловий, технологічний та політичний потенціал і додає нові альтернативи розвитку світової економіки. До першої десятки також увійшли чотири азійські мегарегіони: один в Японії, один в Південній Кореї та два в Китаї. Найвищий показник ВРП на душу населення у Великому Токійському мегарегіоні (Токійська агломерація) – 46,036 доларів США, найнижчий – у Пекінському (Пекін, Тяньцзінь) з 32,781 доларами США.

Інновації є драйверами економічного зростання глобальних міст, вони створюють нові можливості для включення місцевого наукового та бізнес-середовища у глобальну мережу нових знань і технологій. Згідно з індексом міських інновацій у 2019 році, до числа найбільш високо оцінених увійшли такі міста, як Нью-Йорк, Токіо, Лондон, Лос-Анджелес, Сінгапур, Париж, Чикаго, Бостон, Сан-Франциско – Сан-Хосе і Торонто [27]. Зростання глобальних міст як центрів інновацій створює великий попит на підвищення ефективності їх функціонування та розвитку. Інтеграція у глобальний економічний простір та включення їх у систему прийняття рішень визначає напрями розвитку міст. Глобальні міста визначають нові завдання на всіх рівнях управління – від найнижчого до найвищого (від мезорівня до мегарівня).

Зростання глобальних міст як центрів інновацій створює великий попит на підвищення ефективності їх функціонування та розвитку. Інтеграція у глобальний економічний простір та включення їх у систему прийняття рішень визначає напрями розвитку міст. Глобальні міста визначають нові завдання на всіх рівнях управління – від найнижчого до найвищого (від мезорівня до мегарівня). Основними виробниками інновацій є транснаціональні компанії (ТНК), конкурентоспроможність яких значною мірою визначається їх здатністю створювати нові продукти та послуги. Це сприяє включенню глобальних міст в систему управління глобальними виробничими мережами, які координуються ТНК. Найбільш інвестиційно привабливими є наукомісткі галузі, які потребують значного людського та соціального капіталу для створення товарів і послуг з

високою доданою вартістю. У середньому частка інвестицій у глобальні міста від загального обсягу інвестицій у країну становить 10% (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Обсяги інвестицій у деяких містах світу, 2022 рік

Країни	Кількість інвестицій, млрд дол. США	% інвестицій	Кількість інвестицій в глобальні міста, млрд дол США	Глобальні міста (кількість інвестицій), млрд дол. США
Китай	1,595	540	33,9	Шанхай (299), Пекін (146), Гунчжоу (70), Шенчжень (25)
Індія	1,034	323	31,2	Бенгалуру (125), Мумбаї (81), Нью Делі (59), Кеннай (47)
США	1,318	247	18,7	Нью Йорк (39), Чікаго (28), Маямі (28), Хьюстон (25)

Джерело: [28]

Найбільші обсяги інвестицій були спрямовані до китайських глобальних міст, таких як Шанхай, Пекін, Гуанчжоу та Шеньчжень. Муніципальна влада цих та інших міст приділяла значну увагу стратегічним пріоритетам розвитку, створенню відповідної інфраструктури, підвищенню освітнього та наукового рівнів.

Наприклад, посиленню інвестиційної стратегії Шанхаю як міжнародного фінансового, торговельного, логістичного та економічного центру сприяли такі заходи: Шанхайська зона вільної торгівлі, яка вперше була створена в материковому Китаї у 2013 році; доступ до фінансування через регуляторні ініціативи, податкові пільги, програми стимулювання капітального фінансування та ін. Високотехнологічні парки, що використовуються для капіталізації сфер, які зазнають обмежень (наприклад, сектор охорони здоров'я та банківська система); визначення спеціалізованих функціональних зон – для інновацій, бізнесу, дозвілля, шлюзів, виробництва та доставки товарів – для залучення талантів та сприяння інклюзивному економічному розвитку.

2.2 Аналіз особливостей взаємодії глобальних міст під впливом світових змін

Цифровізація технологічних процесів та зміна життєвих циклів продукції впливають на конкурентоспроможність глобальних міст та їхнє місце у світовій ієрархії, що вимагає перегляду традиційних підходів до стратегічного планування. Глобальні міста вже накопичили достатній досвід створення та реалізації цифрових стратегій, перша з яких була сформульована в Гонконзі у 1998 році – «Гонконг – цифрове місто у XXI столітті», і неодноразово переглядалася.

На перших етапах розробки стратегій оцифрування глобальних міст було визначено ключові сфери: електронне урядування, сприяння розвитку ІТ-сектору, залучення громадян до прийняття рішень, відкриті дані, розвиток ІТ-інфраструктури, доступ до Інтернету, розвиток ІТ-навичок, міська інфраструктура. На другому етапі було визначено такі пріоритети: розширення зв'язків міста з академічною спільнотою, екстрені служби, сенсорна мережа, урядові портали, оцінка прогресу, експортні рішення, платформи для хмарних технологій, розвиток туризму, енергоефективність [29]. Створення відповідної цифрової інфраструктури (наприклад, високошвидкісної широкосмужової мережі), розширення кількості та якості цифрових послуг і вдосконалення системи управління містом є основою більшості цифрових стратегій і сприяють розширенню інвестиційної діяльності. Наприклад, Сеул, серед інших світових міст, з метою розвитку цифрового сектору, підвищення інвестиційної привабливості міста, збільшення кількості технологічних компаній, визначив напрямок Стратегії «Розумний Сеул» (Smart Seoul Strategydiginomics) і сформував наступні пріоритети:

1) активна підтримка створення стартапів (мета – підтримка малих та середніх технологічних компаній):

- створення та управління бізнес-інкубатором для розвитку штучного інтелекту;
- створення цифрового інноваційного парку Гуаеро;

- відкриття та управління бізнес-центром Seoul App;
- створення системи підтримки для фінансового та технологічного секторів;

2) 2) Створення інтегрованої платформи для цифрової економіки:

- створення та управління Сеульським цифровим фондом;

3) 3) Оцифрування галузей для підвищення вартості та конкурентоспроможності:

- підтримка технологій штучного інтелекту для прискорення промислового розвитку в індустріальному парку «Зелена долина» [30].

Для ефективної реалізації стратегії цифровізації кожне місто створило або виділило спеціальний департамент у міській владі, який детально планує та впроваджує кожен пункт стратегічного документа. Наприклад, у Нью-Йорку за це відповідає Департамент інформаційних технологій та телекомунікацій, у Сеулі – Бюро розумної політики, у Гонконзі – Управління інформації тощо.

Для налагодження ефективної співпраці між міською владою та бізнес-спільнотою рекомендується співпрацювати у наступних напрямках:

- розумне зростання – запровадження системи довгострокового стратегічного планування для стимулювання зростання з чіткими цілями, системи державних і приватних інвестицій, підтримки підприємництва з відповідною системою регулювання та стимулів;

- робити більше з меншими витратами – підвищення ефективності шляхом залучення бізнес-експертизи, технологій і даних з розвитком державно-приватного партнерства;

- завоювання підтримки змін – створення довгострокового бачення на основі сталої взаємодії між містом і бізнесом, із залученням зацікавлених сторін з кількісними цілями та системою управління ефективністю [31, с. 6].

Таким чином, місто як самостійний гравець у глобальній економіці за останні століття цивілізації значно розширило свої географічні та економічні межі, ставши точкою зростання та центром прийняття рішень. Численні виклики та дисбаланси, що виникають в процесі урбанізації, трансформуються в переваги

завдяки швидкому реагуванню муніципальної влади на основні тригери. Потужні науково-освітні комплекси, інвестиційно привабливі галузі, розгалужена транспортна та інформаційно-комунікаційна інфраструктура і відповідна система управління дозволили глобальним містам прискорити поширення інновацій та отримати від них максимальну віддачу.

Індекс глобальних міст (GCI) був заснований чиказькою консалтинговою компанією Kearney у 2008 році для дослідження ступеня глобалізації великих міст світу. GCI вимірює, наскільки міста глобально залучені за п'ятьма вимірами: ділова активність, людський капітал, обмін інформацією, культурний досвід і політика. Індекс прагне кількісно визначити глобальний зв'язок міста та оцінити конкурентоспроможність 156 міст у цих п'яти вимірах, враховуючи фактори таких як динаміка ринку міста, рівень освіти, доступ до інформації, культура та розваги, а також присутність міжнародних громадських організацій.

Рейтинг найкращих міст світу GCI, як правило, досить стабільний з року в рік, і 2022 рік не став винятком. Кращі міста продовжують доводити свою витривалість, навіть незважаючи на труднощі (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Топ 10 міст у GCI, 2017-2022 роки

Місто	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відношення 2022 року до 2021 року
Нью-Йорк	1	1	1	1	1	1	0
Лондон	2	2	2	2	2	2	0
Париж	3	3	3	3	3	3	0
Токіо	4	4	4	4	4	4	0
Пекін	5	6	5	9	9	9	+1
Лос-Анджелес	6	5	7	7	6	8	-1
Чикаго	7	8	8	8	8	7	+1
Мельбурн	8	12	18	16	17	15	+4
Сінгапур	9	9	9	6	7	6	0
Гонконг	10	7	6	5	5	5	-3

Джерело: [17]

Чотири лідери рейтингу протягом досліджуваного періоду не змінилися. Детальніше зупинимося на їх оцінці.

Нью-Йорк обіймає 1 місце в GCI, навіть при зниженні за останній рік показників ділової активності й людського капіталу, що виникли через пандемію. У період значного пандемічного сплеску серед 20 найбільших міст США Нью-Йорк втратив доволі значну частину робочих місць, відновлення якої відбувається нижчими темпами ніж в інших містах. Навіть, враховуючи зазначені фактори, Нью-Йорк залишається світовим лідером за рахунок підвищення рейтингів по обміну інформацією, культурному досвіду, політичній участі.

Столиця Великої Британії, яка займає друге місце в GCI, за особистим добробутом, спортивними подіями та кулінарними пропозиціями, вперше зайняла перше місце у світі за культурними враженнями в аналізі Kearney. Консалтингова фірма стверджує, що в цьому плані Лондон зараз випереджає Париж, Нью-Йорк і Лос-Анджелес. При цьому Лондон демонструє гірші, ніж зазвичай, показники людського капіталу та ділової активності – місто посідає друге та восьме місця відповідно – в результаті пандемії та Brexit. Зниження показників за цими двома параметрами GCI є постійним для інших глобальних міст і відображає порушення світової економіки та все ще зменшений потік міжнародних подорожей, але додаткові геополітичні зміни, яких Лондон зазнав двічі з 2016 року, ще більше вдарили по ньому.

У Парижі спостерігається різке зниження показників ділової активності, спровоковане зменшенням рейтингу міста щодо міжнародних конференцій. Також встановлено зниження показника людського капіталу та підвищення показників обміну інформацією, культурного досвіду завдяки відновленню роботи всесвітньовідомих ресторанів, музеїв і інших культурних пам'яток.

Лідуюча позиція Токіо визначена досягненням відносно рідкісного успіху.

Уставлена позиція Токіо у рейтингу пояснюється досягненням успіху завдяки покращенню ділової активності в 2022 р. відносно 2021 р. Вона дозволила компенсувати зменшення людського капіталу, культурного досвіду й обміну інформацією.

Пекін за рахунок покращення показників на одну позицію закрив п'ятірку лідерів рейтингу, змістивши на одну сходинку Лос-Анджелес. У столиці Китаю простежується збільшення показника обміну інформацією й показника політичної активності.

Незважаючи на те, що найвищі рейтингові позиції майже не змінилися, деякі зміни все ж варті уваги. Тенденція Гонконгу щодо зниження позицій продовжилася і в 2022 році. Із сьомого місця він спустився на десяте. Це пов'язано із суттєвим зниженням культурного досвіду й інформаційним обміном та більш поступовим – людського капіталу й ділової активності. Серед обставин, які спричинили такі зміни, можна назвати триваючі політичні потрясіння. Показники культурного досвіду скоротилися в основному через зменшення кількості міжнародних мандрівників на 67 позицій, яке було спричинене політичною й епідеміологічною ситуацією та заходами боротьби з COVID-19.

Через агресивні заходи протидії коронавірусу в Шанхаї зменшилися показники ділової активності й культурного досвіду, що привело до його падіння із 10 сходинки на 16. Застій у економічній сфері не лише уповільнив комерційний центр, але й зробив складнішим процес поставок по всьому світу.

Загалом 2022 рік видався складним для багатьох китайських міст, що проявилось в низькій продуктивності в Індексі глобальних міст. Але, враховуючи на суттєві інвестиційні вливання в міста в поточному році і, як прогнозується, в наступних можна побудувати оптимістичний прогноз щодо 2023 та наступних періодів.

У рейтингу 2022 року Мельбурн зміг піднятися на чотири позиції та посісти восьме місце. Дана тенденція продовжується з 2021 року, коли місту вдалося піднятися на шість позицій. За рахунок збільшення кількості проведених міжнародних конференцій (підняття на двадцять позицій за даним показником) на 22% зріс показник ділової активності. Щодо показників культурного досвіду, людського капіталу й політичної активності, то їхні значення змінилися несуттєво. Визначним каталізатором сталого зростання Мельбурна в рейтингу GCI можна вважати його популяризацію серед іноземних студентів як

академічного місця. Незважаючи на втрату позицій у період пандемії за підкатегорію студентського населення він є номером один у міжнародному рейтингу.

Global Cities Outlook (GCO) – це прогнозна оцінка того, як ті самі міста створюють умови для свого майбутнього статусу глобальних центрів (з 2015 р.). Він вимірюється за чотирма параметрами: особистий добробут, економіка, інновації та управління. GCO використовує 13 показників для оцінки потенціалу міста для довгострокового успіху, таких як: охорона здоров'я, нерівність, легкість ведення бізнесу, розвиток інфраструктури та інвестиції. Індекс спрямований на кількісну оцінку глобальної зв'язаності міста та оцінку конкурентоспроможності 156 міст за цими п'ятьма параметрами, враховуючи такі фактори, як: ринкова динаміка міста, рівень освіти, доступ до інформації, культурні та розважальні можливості, а також присутність міжнародних громадських організацій [17]. У 2020 році Global Cities Report перший раз включив Київ до GCI та GCO. У першому рейтингу місто посіло 89 позицію, а в другому на 5 сходинок нижчу – 94 [18]. Укладачами рейтингу проведено дослідження соціально-економічного стану столиці в період боротьби з пандемією COVID-19 і перспективні напрями відновлення економіки в умовах мінливості. Також аналізувалися ключові наслідки пандемії і було визначено тенденції і виклики, що прийдеться вирішувати керівництву міст.

Зростаючі дисбаланси глобальної економіки вимагають від її основних гравців, глобальних міст, переглянути традиційні умови створення конкурентних переваг та включити до порядку денного цифрові стратегії як передумову збалансованого зростання. Стратегії створюють самодостатній механізм, здатний реагувати на виклики через вдосконалення та підвищення ефективності системи управління та стимулювання економічної та інвестиційної активності шляхом збільшення кількості центрів прийняття рішень, пріоритетного розвитку академічних та бізнес-спільнот, розширення співпраці та зміцнення зв'язків між ключовими учасниками через заходи з підвищення мобільності.

У 2015-2016 роках було досягнуто шість глобальних угод, що стосуються міського контексту, міського самоврядування та питань сталого розвитку міст: Сендайська рамкова програма щодо зменшення ризику лих, Аддис-Абебська програма дій щодо фінансування розвитку, Порядок денний сталого розвитку до 2030 року, Паризька Угода щодо кліматичних дій, Всесвітній гуманітарний саміт і Нова міська програма (NUA), табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Глобальні угоди, що стосуються міського контенту

Угоди, що стосуються розвитку глобальних міст	Стисла характеристика угод
Сендайська рамкова програма щодо зменшення ризику лих	Програма наголошує на важливості розробки та впровадження міських стратегій зменшення ризику, оскільки міста є осередками економічної активності та можуть бути особливо вразливими до різних ризиків, таких як природні лиха та кліматичні зміни. Окрім того, програма підкреслює важливість міжнародного співробітництва та обміну досвідом між країнами для спільного зменшення глобального ризику стихійних катастроф
Аддис-Абебська програма дій щодо фінансування розвитку	Фінансування є критичним елементом для реалізації різних програм та ініціатив у глобальних містах, які стикаються з рядом викликів, таких як масова урбанізація, нестача інфраструктури та інші соціально-економічні виклики
Порядок денний сталого розвитку до 2030 року	Дана програма є ініціативою, яку впроваджують Організація Об'єднаних Націй (ООН) та її члени для розв'язання низки світових проблем. Основні напрямки порядку денного сталого розвитку до 2030 року охоплюють широкий спектр сфер, таких як боротьба з бідністю, забезпечення належного здоров'я, освіти, статевої рівності, водопостачання та санітарії, чиста енергія, інфраструктура, мир і правосуддя. Роль цих цілей у розвитку глобальних міст визначена наступним чином: інфраструктурні інвестиції; соціальні програми; сталість та кліматична адаптація; економічний розвиток; глобальна співпраця
Паризька Угода щодо кліматичних дій	Роль Паризької Угоди у розвитку глобальних міст визначається кількома ключовими аспектами: зменшення викидів парникових газів; адаптація до змін клімату; міжнародне співробітництво; фінансова підтримка
Всесвітній гуманітарний саміт	Гуманітарний саміт саміти відіграє ключову роль у розвитку глобальних міст, забезпечуючи їм необхідну підтримку та ресурси для подолання гуманітарних викликів та покращення умов життя мешканців
Нова міська програма (NUA)	Роль Нової міської програми у розвитку глобальних міст включає такі аспекти: сталий міський розвиток; інклюзивність та соціальна справедливість; інтегроване міське планування; глобальна співпраця; сталість і зміна клімату

Джерело: складено автором на основі [9]

Сендайська рамкова програма щодо зменшення ризику стихійних лих на 2015-2030 рр. була першою великою угодою в порядку денному розвитку після 2015 року, яка надає державам-членам конкретні дії для захисту досягнень розвитку від ризику стихійного лиха. Вона є наступним інструментом Хіогської рамкової програми дій (HFA) 2005-2015: Розвиток стійкості держав і громад до катастроф. Програма зосереджена на прийнятті заходів, які стосуються трьох вимірів ризику лиха (вплив на небезпеки, вразливість і потужність, а також характеристики небезпеки), щоб запобігти створенню нового ризику, зменшити існуючий ризик і підвищити стійкість. Рамкова програма Сендай окреслює сім глобальних цілей, якими слід керуватися та на основі яких оцінювати прогрес. Sendai Framework Monitor – це онлайн-інструмент, який фіксує дані про прогрес, які повідомляють самі (держави-члени), за набором із 38 індикаторів Sendai Framework щодо досягнення семи глобальних цілей Sendai Framework. Індикатори вимірюють прогрес і визначають глобальні тенденції зниження ризиків і втрат [10].

Результатом Третьої міжнародної конференції з фінансування розвитку, що відбулася в Аддіс-Абебі, Ефіопія, у 2015 році, стала Аддіс-Абебська програма дій (AAAA). Вона визначає комплексний набір заходів для сталого фінансування реалізації Порядку денного до 2030 року та узгодження фінансових потоків і політики з економічними, соціальними та екологічними пріоритетами. Таким чином, AAAA також служить центральною основою для національних урядів з метою створення сприятливого середовища для заходів з місцевого розвитку, а також підтримує, доповнює та допомагає контекстуалізувати засоби реалізації цілей Порядку денного до 2030 року [11].

Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року був започаткований на саміті ООН у Нью-Йорку 25-27 вересня 2015 року і спрямований на подолання бідності в усіх її формах. Він передбачає «світ універсальної поваги до прав людини та людської гідності, верховенства права, справедливості, рівності та недискримінації» та ґрунтується на Загальній декларації прав людини та міжнародних договорах з прав людини та підкреслює

обов'язки всіх держав поважати, захищати та заохочувати права людини. Велика увага приділяється розширенню прав і можливостей жінок і вразливих груп, таких як діти, молодь, люди з обмеженими можливостями, люди похилого віку, біженці, внутрішньо переміщені особи та мігранти. 17 цілей сталого розвитку (ЦСР) Порядку денного та їх 169 завдань спрямовані на викорінення бідності в усіх формах і «прагнуть реалізувати права людини для всіх і досягти гендерної рівності».

Паризька угода про зміну клімату є першою універсальною, юридично обов'язковою глобальною кліматичною угодою. Її було підписано 22 квітня 2016 року та ратифіковано Європейським Союзом 5 жовтня 2016 року.

Паризька угода представляє план дій щодо обмеження глобального потепління. Його основними елементами є:

- довгострокова мета – уряди погодилися утримувати підвищення глобальної середньої температури значно нижче 2°C порівняно з доіндустріальним рівнем і продовжувати зусилля для обмеження його до 1,5°C;
- внески – перед і під час Паризької конференції країни подали комплексні національні плани кліматичних дій (називаються NDCs – національно визначені внески) для скорочення своїх викидів;
- амбіції – уряди погодилися повідомляти про свої плани дій кожні п'ять років, причому кожен план встановлює більш амбітні цілі;
- прозорість – країни погодилися звітувати одна одній і громадськості про те, наскільки добре вони досягають своїх цілей, щоб забезпечити прозорість і нагляд;
- солідарність – країни погодилися надавати кліматичне фінансування, щоб допомогти вразливим країнам скоротити викиди та створити стійкість до наслідків зміни клімату.

У всьому світі гуманітарні потреби зросли в масштабах і різноманітності, створюючи великий дефіцит фінансування. На цьому тлі Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун у 2012 році оголосив про організацію Всесвітнього гуманітарного саміту (WHS) – дворічного процесу, який завершився в Стамбулі

23-24 травня 2016 року. Саміт мав на меті зібрати всі зацікавлені сторони для обговорення як змінити глобальну гуманітарну систему. У вересні 2015 року Комісія прийняла програмний документ ЄС для Саміту, Повідомлення під назвою «Назустріч Всесвітньому гуманітарному саміту: глобальне партнерство для принципової та ефективної гуманітарної діяльності». У Повідомленні викладено стратегічне бачення ЄС щодо зміни гуманітарної діяльності напередодні конференції. Дізнайтеся більше в електронній публікації або прочитайте повний текст Повідомлення тут. Згодом ЄС і держави-члени погодили спільне бачення Всесвітнього гуманітарного саміту у висновках Ради від 12 травня 2016 року. Головним результатом Саміту для ЄС стало зобов'язання щодо 100 заходів, які стосуються деяких аспектів його власної політики, програм і фондів. Деякі з ключових зобов'язань: прийняття нових керівних принципів щодо захисту цивільних осіб, підписання великої угоди щодо гуманітарного фінансування, фінансування ініціативи «Освіта не може чекати», прийняття нової політики щодо примусового переміщення, підписання Хартії про людей з обмеженими можливостями в гуманітарній діяльності та підписання Хартії міських криз.

Нова міська програма була прийнята на Конференції ООН з питань житла та сталого розвитку міст (Habitat III) у Кіто, Еквадор, 20 жовтня 2016 року. Вона була схвалена Генеральною Асамблеєю ООН на її шістдесят восьмому пленарному засіданні сімдесяти -перше засідання 23 грудня 2016 р. Нова міська програма представляє спільне бачення кращого щодо більш сталого майбутнього.

2.3 Оцінка впливу глобальних міст на світову економіку

Лондон – одне з найбільших міст на землі. Світовий центр торгівлі та глобальний культурний центр, Лондон є різноманітним, пов'язаним, інтернаціональним та космополітичним. Його динамічна економіка з визнаними сильними сторонами у сфері творчості та дизайну, науки і технологій,

банківської справи та фінансів пропонує найбільш конкурентоспроможне та продуктивне бізнес-середовище в Європі. Лондон є центром виробництва знань, винаходів і підприємництва, де розташовано більше технологічних компаній, ніж у будь-якому іншому європейському місті. Лондон є світовим лідером у сфері охорони здоров'я для своїх громадян, а також у діагностуванні, виявленні та лікуванні захворювань, що відповідає нагальним потребам глобальних мегаполісів [32].

Економіка Лондона є найкращою серед Великобританії, зафіксувавши найшвидше зростання та найменший вплив коронавірусу, згідно з даними, які підкреслюють завдання уряду «вирівняти» країну.

У 2022 році валовий внутрішній продукт Лондона становив приблизно 496,4 мільярда британських фунтів, порівняно з 457,5 мільярда фунтів у 2021 році та 515,3 мільярда фунтів у 2020 році (рис. 2.1).

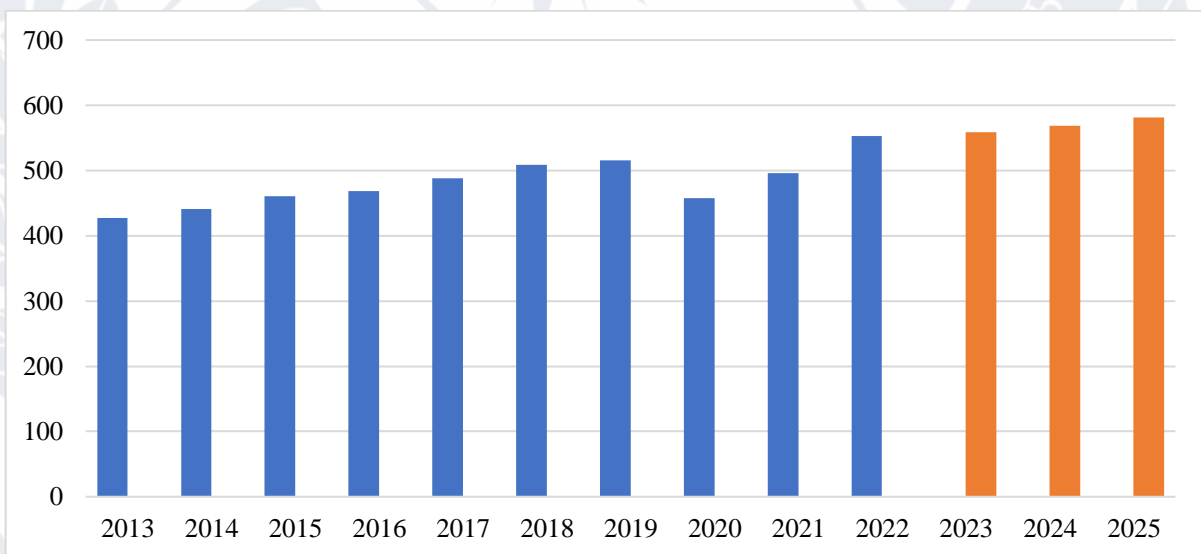

Рисунок 2.1 – ВВП Лондона, 2013-2022 роки (прогноз до 2025 р.),
млрд фунтів стерлінгів

Джерело: побудовано автором за даними [5]

Протягом 2013-2019 років спостерігається зростання ВВП (+16,8%). У 2020 році останні економічні дані Великобританії демонструють баланс між ослабленням песимізму та обмеженим оптимізмом. Після скорочення на 11% у 2020 році через пандемічний шок ВВП у 2021 він зріс на 7,6% та на 4,1% у 2022

році. Проте це зростання все ще залишає економіку Великобританії дещо меншою, ніж до пандемії. З другого кварталу 2022 року квартальний ВВП зріс від +0,1% до -0,1%. Таким чином, хоча Велика Британія уникла спаду, технічно уникнувши рецесії, криза вартості життя призвела до зупинки економіки. Останні дані показують слабку динаміку навесні, коли ВВП впав на 0,3% у березні 2023 року після стабільного показника лютим та зростання на 0,5% у січні.

Економічне домінування Лондона у Великій Британії можна чітко побачити в порівнянні з іншими регіонами країни. Що стосується ВВП на душу населення, то розрив між Лондоном і рештою країни вражає: у столиці Великобританії цей показник становить 56 431 фунтів на людину в порівнянні з трохи більше ніж 31 947 фунтами в решті країни. Щоб усунути економічний дисбаланс, уряд Великої Британії проводить політику «вирівнювання», яка спрямована на збільшення інвестицій і продуктивності в занедбаних районах країни. Однак успіх програми може залежати від її масштабу, оскільки для подолання економічного занедбання, з яким ці регіони зіткнулися в нещодавньому минулому, знадобляться значні обсяги інвестицій.

На рис. 2.2 відображено кількість інвестиційних проектів м.Лондона.

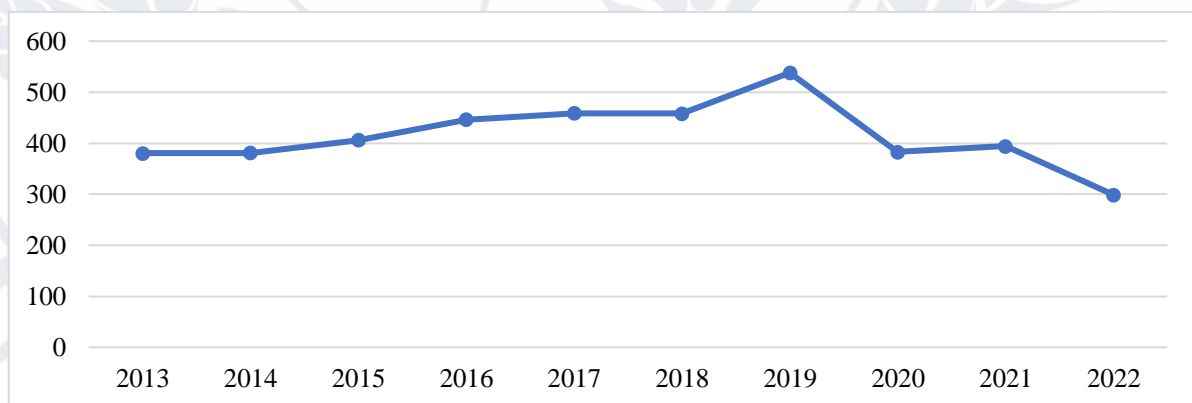

Рисунок 2.2 – Кількість інвестиційних проектів м. Лондона, 2013-2022 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [4]

Протягом 2013-2019 років спостерігається зростання кількості інвестиційних проектів (+41,6%). Пандемія коронавірусу негативно позначилася на їх кількості: у 2020 році скорочення склало 71,2% відносно попереднього. У

2022 році в Лондоні було зареєстровано 299 проектів прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що на 24% менше порівняно з 394 у 2021 році, яка є найменшою кількістю проектів у столиці за останні десять років, хоча Лондон залишався №1 у Великій Британії за проектами ПІІ. Частка проектів у 2022 році впала до 32% порівняно із 49% у 2019-му. Кількість цифрових проектів скоротилася майже вдвічі з 194 у 2021 році до 107 у 2022 році, при цьому значне падіння також спостерігалось на південному сході та південному заході.

Незважаючи на зниження кількості проектів у Лондоні, столиця все ще забезпечила більше проектів, ніж більшість європейських країн, а також показала хороші результати в щорічному дослідженні настроїв інвесторів.

Зростання Лондона як всесвітньо визнаного цифрового хабу здебільшого розглядається через призму приватного сектору: зростаюче бізнес-середовище, яке справедливо привертає увагу та захоплення оглядачів та інвесторів з усього світу. Проте повністю цифровий Лондон буде більше, ніж просто містом, де процвітають технологічні компанії. Це буде столиця, яка сама використовує весь потенціал технологій: не просто місто інноваторів, а інноваційне місто, яке саме по собі є інноваційним. У цьому відношенні Лондон вже зараз входить у вищий клас світових столиць.

Лондон є центром торгівлі валютами та процентними деривативами. Його розташування дозволяє трейдерам побачити кінець азіатського дня та відкриття Уолл-стріт. Як наслідок, на Лондон припадає 43% обороту валютного ринку в розмірі 6,6 трлн. дол. на день і половина від щоденних торгів похідними інструментами на відсоткові ставки в розмірі 6,5 трлн. дол. Brexit не послабив домінування британської столиці на цих ринках. За даними Інвестиційної асоціації, портфельні менеджери в Лондоні контролюють близько 8,5 трлн фунтів стерлінгів активів для вкладників у фонди та мандати [5]. Це робить Великобританію основним центром управління інвестиціями в Європі та другим за величиною у світі після США. Збирачі акцій кинулися до Великобританії завдяки її складній екосистемі брокерів, аналітиків і юристів, а також вільному доступу до ліквідних ринків. Лондон розширив свою частку ринку за рахунок

таких країн, як Франція та Німеччина, де активи під управлінням скоротилися після кризи.

Варто зауважити, що в 2022 році Лондон втратив частку в торгівлі позабіржовими IRD, головним чином свопами та опціонами. У доларових контрактах реформа базових процентних ставок поступово скасувала доларову ставку Libor, практично зупинивши торгівлю доларовими форвардними угодами, значну частку яких займав Лондон.

У міжнародному банківському бізнесі Лондон залишається провідним світовим центром. Але транскордонні зв'язки з континентом послабилися. До Великої фінансової кризи його частка глобальних міжнародних банківських позицій - визначених як транскордонні плюс місцеві позиції в іноземній валюті – наближалася до третини. Ця частка була нестійкою, оскільки відображала операції, у яких фонди грошового ринку США надавали позики європейським банкам для фінансування великих пакетів приватних іпотечних боргових цінних паперів США в Лондоні. У міру того, як спадщина цієї діяльності зникала, частка Лондона за останні роки скоротилася до п'ятої частини, що все ще значно перевищує частку будь-якого іншого окремого фінансового центру і відповідає показнику всієї Єврозони. Частка Лондона в доларових позиціях залишається другою після банків Сполучених Штатів.

За 10 років до 2022 фінансового року (2013-2022 рр.) середній дохід зріс на 16,2% із середньою швидкістю 1,7% на рік (рис. 2.3). Водночас середній дохід зростав повільніше – на 1,4% на рік, із зростанням на 13,2% за той самий 10-річний період.

Доходи на рис. коригуються з урахуванням інфляції з використанням індексу споживчих цін, включаючи витрати на житло, за винятком міського податку.

Середній наявний дохід домогосподарств у Великобританії становив 32 300 фунтів стерлінгів а кінець фінансового року 2022, що на 0,6% менше, ніж у 2021 фінансовому році, згідно з оцінками Управління національної статистики (ONS) Огляд фінансів домогосподарств.

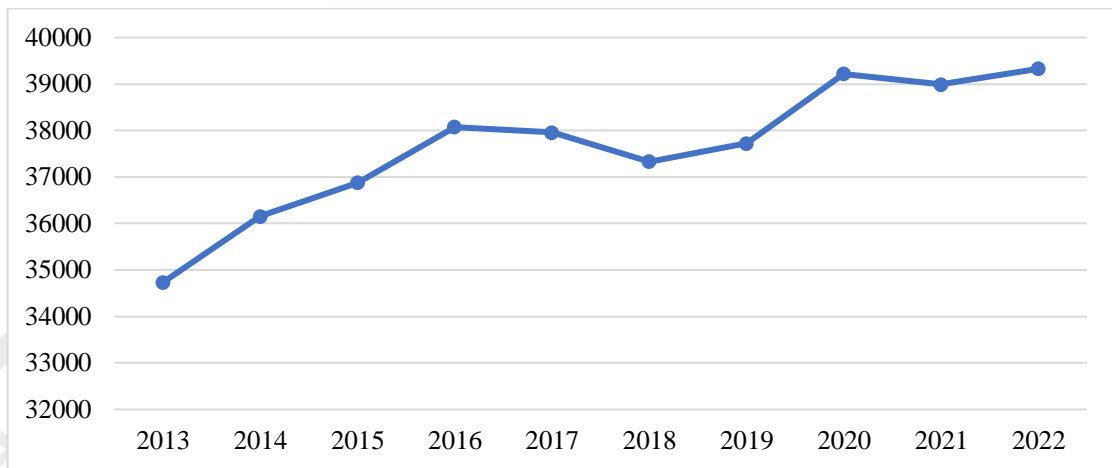

Рисунок 2.3 – Середній реальний еквівалізований наявний дохід домогосподарств м. Лондона, 2013-2022 рр., фунтів стерлінгів

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Середній дохід найбіднішої п'ятої частини населення знизився на 3,8% до 14 500 фунтів стерлінгів у 2022 році; також спостерігалось скорочення середнього початкового доходу та грошової допомоги. Це слідує за скороченням на 2,0% між 2020 і 2021 фінансовим роками. За 10 років з 2013 по 2022 фінансовий рік дохід у цій групі збільшувався в середньому на 0,3% на рік.

Середній наявний дохід зріс на 1,6% до 66 000 фунтів стерлінгів для найбагатшої п'ятої частини людей після зниження на 1,0% між 2020 і 2021 фінансовими роками. Також спостерігалось збільшення середнього первинного доходу, де ефект не був компенсований підвищенням прямих податків. Протягом 2013-2022 рр. доходи в цій групі зростали в середньому на 1,2% на рік.

Під час пандемії коронавірусу були введені заходи фінансової підтримки та зміни політики, щоб зменшити фінансовий тиск. Зокрема, між весною 2020 року та осінню 2021 року були доступні Коронавірусна програма підтримки працевлаштування (CJRS), програма підтримки доходу самозайнятості (SEISS) і підвищення базового елемента стандартної допомоги за універсальним кредитом. Таким чином, оцінки доходу на 2022 фінансовий рік залишаються під впливом таких схем.

На рис. 2.4 представлено показники рівня безробіття. Рівень безробіття – це відсоток економічно активного населення (дорослі, які не вийшли на пенсію,

не навчаються, не доглядають за домом, довгостроково хворіють тощо), які або не мають роботи, або активно шукали роботу протягом останніх чотирьох тижнів і готові приступити до неї протягом наступних двох тижнів, або знайшли роботу і чекають на її початок протягом наступних двох тижнів.

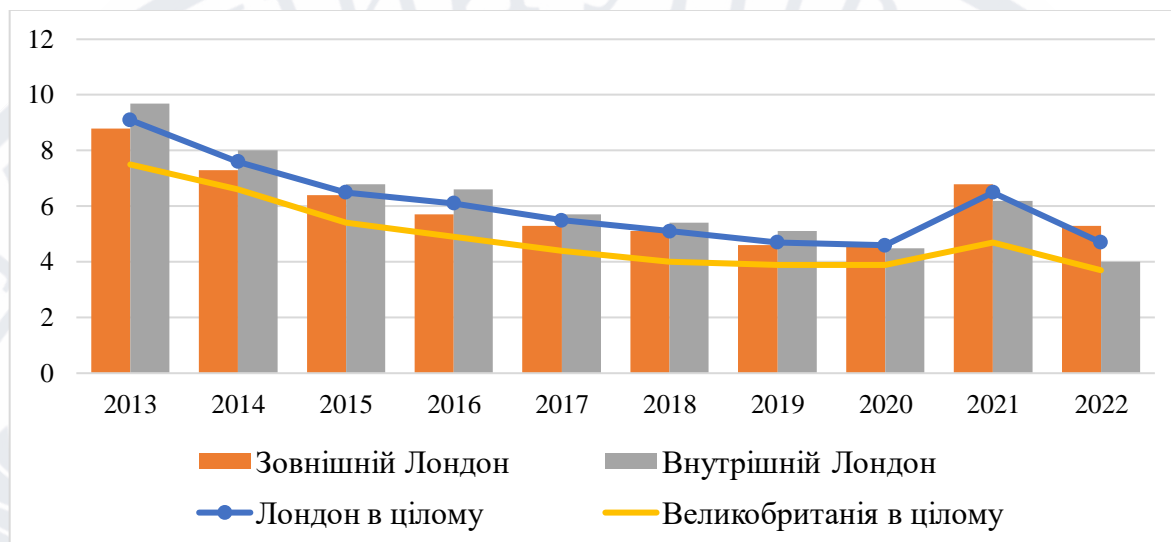

Рисунок 2.4 – Показники рівня безробіття м. Лондона, 2013-2022 рр., %

Джерело: побудовано за даними [8]

Протягом 2013-2020 рр. спостерігається скорочення рівня безробіття досягнувши піку після фінансової кризи за винятком незначного підняття в 2016 р. У 2021 р. відбувся різкий скачок показника вгору як по Лондону так і по Великобританії в цілому, ймовірно, через економічні наслідки пандемії COVID-19. При порівнянні показників столиці із середніми по країні встановлено, що для неї характерні суттєво вищі значення.

Аналіз показників по районах показав наступне. Рівень безробіття в Зовнішньому в Лондоні становить 5%, що трохи вище, ніж у Внутрішньому (4%). Як у Внутрішньому, так і в Зовнішньому Лондоні рівень безробіття вищий, ніж у решті Англії (4,7%).

У внутрішньому Лондоні рівень безробіття з 2013 по 2020 рік знизився більш ніж удвічі – з 9,7% до 4,5%. Він відновився до рівня, що передував фінансовій кризі, у 2014 році. У Зовнішньому Лондоні він знизився з 8,8% у 2013 році до 4,6% у 2019 році і не відновився до докризового рівня до 2017 року.

З 2020 по 2021 рік рівень безробіття у внутрішньому Лондоні зріс на 38% (1,7 відсоткового пункту), а в зовнішньому Лондоні – на 45% (2,1 в.п.) порівняно з рештою Англії, де він зріс на 23% (0,9 в.п.). У 2022 році безробіття знизилося до рівня, нижчого за допандемічний.

Висновки до розділу 2

Отже, розвиток глобальних міст є однією з важливих складових сучасних міжнародних економічних відносин. Основні тенденції розвитку глобальних міст на сучасному етапі можна охарактеризувати наступним чином: зростання населення та міграція; розвиток інфраструктури; екологічні виклики; розвиток технологій; економічний розвиток; соціокультурні трансформації; соціальна справедливість; кібербезпека та приватність; глобальна конкуренція; кризи та пандемія.

Ці тенденції свідчать про складність завдань, які постають перед глобальними містами на сучасному етапі міжнародних економічних відносин і вимагають комплексного підходу до їхнього розвитку та управління.

У 2015-2016 роках було досягнуто шість глобальних угод, що стосуються міського контексту, міського самоврядування та питань сталого розвитку міст: Сендайська рамкова програма щодо зменшення ризику лих, Аддис-Абебська програма дій щодо фінансування розвитку, Порядок денний сталого розвитку до 2030 року, Паризька Угода щодо кліматичних дій, Всесвітній гуманітарний саміт і Нова міська програма (NUA).

Світовий центр торгівлі та глобальний культурний центр, Лондон є різноманітним, пов'язаним, інтернаціональним та космополітичним. Протягом 2013-2019 рр. спостерігається зростання ВВП (+16,8%). У 2022 році валовий внутрішній продукт Лондона становив приблизно 496,4 мільярда британських фунтів, порівняно з 457,5 мільярда фунтів у 2021 році та 515,3 мільярда фунтів у 2020 році. Протягом 2013-2019 рр. спостерігається зростання кількості інвестиційних проектів (+41,6%). Пандемія коронавірусу негативно позначилася

на їх кількості: у 2020 р. скорочення склало 71,2% відносно попереднього. У 2022 році в Лондоні було зареєстровано 299 проектів прямих іноземних інвестицій (ПІІ). За 10 років до 2022 фінансового року (з 2013 по 2022 рік) середній дохід зріс на 16,2% із середньою швидкістю 1,7% на рік. Протягом 2013-2020 рр. спостерігається скорочення рівня безробіття. У 2021 р. відбувся різкий скачок показника вгору як по Лондону так і по Великобританії в цілому, ймовірно, через економічні наслідки пандемії COVID-19. У 2022 році безробіття знизилося до рівня, нижчого за допандемічний.

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу в Microsoft Excel провести розрахунок впливу окремих факторів на ВВП Лондона. Серед обраних факторів на ВВП має найбільший вплив рівень безробіття. Дану гіпотезу доведено за допомогою економетричної моделі лінійної регресії.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ В УМОВАХ КРИЗ

3.1 Регулятивні механізми функціонування глобальних міст та їх трансформація в умовах глобалізації

Інформаційне забезпечення управління розвитком глобального міста є критично важливим аспектом для забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку міста. Ось декілька ключових аспектів інформаційного забезпечення управління глобальним містом.

Гео-інформаційні системи (ГІС) дозволяють збирати, аналізувати та візуалізувати географічні дані, допомагають міським владам у плануванні і імплементації інфраструктури, управлінні земельними ресурсами, моніторингу забруднення та багато інших аспектів. Включають в себе різні програми для моніторингу та управління комунальними та медичними послугами, транспортом, освітою, безпекою тощо. Публікація відкритих даних дозволяє громадянам, дослідникам та бізнесам отримувати доступ до інформації про місто, що сприяє більшій прозорості та розумінню ситуації. Використання цифрових технологій, таких як штучний інтелект, Інтернет речей, аналітика даних і блокчейн, може покращити управління містом, прогнозування розвитку та реагування на виклики. Системи моніторингу забруднення та якості навколишнього середовища допомагають містам контролювати рівень забруднення повітря, води і ґрунту, вживати заходи для поліпшення якості довкілля. Електронне урядування включає в себе онлайн-послуги та електронні платформи для громадян, що спрощують взаємодію з владою, такі як електронні голосування, онлайн-консультації та інші інструменти для забезпечення доступу до адміністративних послуг. Створення мобільних додатків для громадян може полегшити споживачам доступ до різних муніципальних послуг та інформації. Забезпечення безпеки та конфіденційності даних є надзвичайно важливим для забезпечення довіри між владами та громадянами.

Інформаційне забезпечення вимагає інтеграції різних технологій та даних для прийняття інформованих рішень та поліпшення якості життя громадян. Важливо також враховувати соціокультурні, етичні та юридичні аспекти при розробці та впровадженні інформаційних рішень для міського управління.

Функціонування глобальних міст і їх регулятивні механізми та трансформація в умовах глобалізації є важливою темою в сучасному світі. Глобалізація впливає на глобальні міста, змінюючи їхню структуру, економічну діяльність, соціокультурні аспекти та екологічну стійкість.

У табл. 3.1 структуровано регулятивні механізми функціонування глобальних міст.

Таблиця 3.1 – Регулятивні механізми функціонування глобальних міст

Регулятивні механізми функціонування глобальних міст	Стисла характеристика
Управління міським розвитком	Управління глобальними містами вимагає спеціальних регулятивних механізмів, які можуть забезпечити раціональне використання ресурсів та створення ефективних стратегій розвитку. Місцеві влади та органи місцевого самоврядування грають ключову роль у регулюванні цього процесу
Планування міського розвитку	Регулятивні механізми повинні забезпечити створення довгострокових планів розвитку, які враховують вплив глобалізації на глобальні міста. Це включає в себе забезпечення сталого розвитку, збереження природних ресурсів та врахування потреб місцевого населення
Регулювання економічної діяльності	Глобалізація призводить до зростання економічної активності в глобальних містах. Регулятивні механізми повинні контролювати цей процес, забезпечуючи регулювання ринків, податкову політику та забезпечення справедливого розподілу доходів
Соціокультурні аспекти	Глобалізація також впливає на культурну та соціальну сфери глобальних міст. Регулятивні механізми повинні сприяти збереженню культурної різноманітності та соціальній стійкості, забезпечуючи інтеграцію іноземних та місцевих громад
Екологічна стійкість	Зростання населення та економічної активності в містах створює проблеми забруднення навколишнього середовища та забезпечення доступу до чистої води та повітря. Регулятивні механізми повинні включати в себе стандарти щодо охорони довкілля та стратегії для зменшення негативного впливу глобальних міст на природу
Міжнародне співробітництво	Умови глобалізації вимагають співпраці між глобальними містами, національними урядами та міжнародними організаціями. Регулятивні механізми повинні сприяти цьому співробітництву та вирішенню спільних проблем

Джерело: складено автором за даними [40]

Управління міським розвитком глобального міста є складним і багатограним процесом, який вимагає узгодженого підходу та врахування численних аспектів. Ось деякі ключові аспекти управління міським розвитком глобального міста:

- стратегічне планування (розробка довгострокових стратегій розвитку міста, які враховують економічні, соціальні, екологічні та інфраструктурні аспекти. Ці стратегії повинні визначати місію, візію та конкретні цілі міста);
- інфраструктура та транспорт (забезпечення належного функціонування інфраструктури, включаючи дороги, мости, залізниці, аеропорти та громадський транспорт. Управління транспортною системою грає важливу роль у полегшенні руху та зменшенні транспортних заторів);
- житлова політика (розробка політики щодо житлового будівництва та доступу до житла для різних верств населення. Це включає в себе розвиток житлових кварталів, об'єктів соціального житла та управління житловими кооперативами);
- соціальна інклюзія (забезпечення рівності та включеності усіх груп населення у міському середовищі. Це включає в себе політику рівних можливостей, розвиток освіти та медичних послуг, а також підтримку вразливих груп);
- екологічна сталість (збалансований розвиток міста, який враховує природні ресурси та зменшує вплив на довкілля. Це може включати в себе політику енергоефективності, управління відходами та зелену інфраструктуру);
- економічний розвиток (залучення інвестицій та підтримка підприємництва для створення робочих місць та забезпечення економічного зростання міста);
- управління ресурсами (ефективне управління фінансовими, людськими та фізичними ресурсами для забезпечення сталого розвитку);
- участь громадськості (залучення громадськості у процес управління містом та прийняття рішень, що стосуються розвитку);

- міжнародні відносини (розвиток співпраці з іншими містами та глобальними партнерами для обміну досвідом та реалізації спільних проєктів);
- управління міським розвитком глобального міста, що вимагає поєднання різноманітних інструментів та стратегій з метою забезпечення сталого розвитку, підвищення якості життя мешканців та конкурентоспроможності міста на світовому рівні;
- планування міського розвитку глобального міста – це процес створення стратегій та планів, які визначають майбутній розвиток міста, його інфраструктуру, економіку, соціальні служби та середовище. Цей процес вимагає комплексного підходу та врахування численних аспектів для досягнення сталого та ефективного розвитку міста. Ось загальний план планування міського розвитку глобального міста;
- аналіз сучасного стану (ретельне вивчення поточного стану міста, включаючи економічний розвиток, інфраструктуру, демографію, середовище, соціальні послуги та інші ключові параметри);
- визначення візії та місії (визначення короткої та чіткої візії та місії міста, які відображають його цілі та амбіції);
- визначення стратегічних цілей (встановлення конкретних стратегічних цілей, які місто прагне досягти протягом певного періоду часу. Ці цілі можуть стосуватися економічного розвитку, підвищення якості життя, екологічної сталості);
- участь громадськості (залучення громадськості, стейкхолдерів та місцевих жителів у процес планування міського розвитку. Це важливо для врахування потреб та поглядів різних груп);
- розвиток інфраструктури (планування та розвиток інфраструктури такої як транспорт, житлова площа, освіта, охорона здоров'я, енергетика, водопостачання та водовідведення);
- земельне використання (визначення нормативів земельного використання, розміщення різних видів забудови);
- екологічна сталість (розробка стратегій збереження природних

- ресурсів, зменшення викидів та підвищення якості довкілля);
- економічний розвиток (сприяння економічному розвитку міста шляхом створення сприятливих умов для бізнесу та залучення інвестицій);
  - мобільність та транспорт (розробка стратегій для полегшення транспортного руху та підвищення доступності громадського транспорту);
  - моніторинг та оцінка (постійний моніторинг реалізації планів розвитку та їх оцінка щодо досягнення поставлених цілей).

Планування міського розвитку глобального міста вимагає великої уваги до деталей та участі всіх зацікавлених стейкхолдерів. Це важливий інструмент для забезпечення сталого, гармонійного та конкурентоспроможного розвитку міста в умовах глобалізації.

Регулювання економічної діяльності глобального міста – це складний і важливий процес, оскільки такі міста мають значний вплив на світову економіку та соціокультурний розвиток. Нижче наведено деякі ключові аспекти регулювання економічної діяльності в глобальних містах.

Уряди мають роль в регулюванні економічної діяльності в глобальних містах, включаючи регулювання фінансових ринків, податкову політику, забезпечення інфраструктури та управління середовищем. Вони можуть створювати законодавчі акти, які впливають на діяльність бізнесу та індивідуальних громадян.

Регіональне планування є важливим інструментом для керування земельними ресурсами та розвитком інфраструктури в глобальних містах. Відповідні плани можуть визначати, де розташовувати нові будівлі, дороги та інші об'єкти.

Глобальні міста часто є фінансовими центрами, і їх фінансові ринки піддаються особливому регулюванню. Національні та міжнародні фінансові регулятори надають велике значення контролю за банками, біржами та фінансовими установами в таких містах.

Глобальні міста зазвичай сприяють розвитку інноваційних галузей, таких як технології, біотехнології та інші. Для цього вони можуть надавати фінансову

підтримку стартапам та підприємствам, сприяти дослідженням та створювати інноваційні центри.

Регулювання економічної діяльності також включає в себе роботу з соціальними проблемами, такими як безробіття, житло та освіта. Глобальні міста можуть розробляти програми соціальної підтримки та політику в сфері зайнятості.

Громадські організації, комерційні підприємства та інші зацікавлені сторони можуть брати участь у регулюванні економічної діяльності глобальних міст. Їх ініціативи можуть включати в себе програми збереження навколишнього середовища, розвиток громадського транспорту та інші проекти.

Регулювання економічної діяльності в глобальних містах є складним завданням, і воно вимагає збалансованого підходу, який враховує потреби економіки, соціуму та середовища. Такі міста можуть створювати спеціальні комісії та органи для регулювання різних аспектів їх економічної діяльності, а також співпрацювати на національному та міжнародному рівнях для досягнення спільних цілей і вирішення глобальних викликів.

Розвиток глобального міста має значний вплив на соціокультурні аспекти життя населення. Соціокультурні аспекти охоплюють різні аспекти життя громадян, включаючи культуру, суспільний розвиток, освіту, рівень життя та інші сфери. Ось деякі ключові аспекти соціокультурного розвитку глобальних міст.

Глобальні міста зазвичай є мультикультурними і містять представників різних культур, націй та релігій. Це може призвести до багатогранного обміну ідеями, мовами, традиціями та кулінарією, що сприяє культурному розмаїттю та розширенню культурного сприйняття.

Глобальні міста зазвичай мають багатий культурний ландшафт, який включає в себе музеї, театри, галереї мистецтва та інші культурні інституції. Це сприяє розвитку мистецтва та культури, а також забезпечує доступ до культурних подій для широкої громадськості.

Глобальні міста часто мають високоякісні освітні заклади, включаючи університети, школи та дитячі садки. Це сприяє розвитку освіти та забезпечує доступ до найкращих можливостей для навчання для мешканців міста.

Глобальні міста часто є центрами технологічного розвитку, де зосереджені інноваційні компанії та стартапи. Це стимулює технологічний прогрес і сприяє впровадженню нових технологій у різні сфери життя. Вони можуть надавати більше можливостей для розвитку кар'єри та особистого зростання. Вони також можуть бути центрами для діяльності громадських організацій та активізму, що сприяє соціальному розвитку та змінам. Такі центри розвивають і покращують системи громадського транспорту та інфраструктуру, що сприяє зменшенню заторів та забезпечує більшу мобільність громадян.

Глобальні міста також стикаються з соціальними проблемами, такими як бездомність, нерівність доходів та інші. Розв'язання цих викликів вимагає ефективного планування та соціальної політики.

Розвиток глобального міста вимагає балансу між економічним розвитком та соціокультурними аспектами, що сприяє покращенню якості життя громадян та забезпечує сталість та процвітання міста.

Екологічна стійкість глобального міста є ключовим аспектом його розвитку, оскільки такі міста зазвичай споживають значні ресурси і мають значний вплив на природне середовище. Досягнення екологічної стійкості в глобальних містах передбачає узгоджені зусилля для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та збереження природних ресурсів. Ось деякі ключові аспекти екологічної стійкості глобального міста:

Ефективне управління відходами, включаючи вторинну переробку та утилізацію відходів, допомагає зменшити викиди та забруднення навколишнього середовища. Створення та підтримка зелених зон та парків в містах сприяє збереженню біорізноманіття та забезпечує місця для відпочинку громадян. Ефективне використання енергії, зменшення споживання енергії та перехід до відновлюваних джерел енергії (сонячні панелі, вітряні турбіни і т. д.) сприяють зменшенню викидів парникових газів.

Розвиток громадського транспорту та інфраструктури для пішоходів і велосипедистів допомагає зменшити транспортні затори та викиди.

Централізоване управління водними ресурсами, зокрема очищення та повторне використання стічних вод, сприяє збереженню водних ресурсів.

Ефективне міське планування та забудова, включаючи використання енергоефективних технологій в будівництві, сприяють зменшенню впливу міста на природне середовище.

Інформаційні кампанії та освіта громадськості сприяють підвищенню свідомості про екологічні питання та залученню громадян до участі в заходах зі збереження навколишнього середовища.

Глобальні міста часто співпрацюють на міжнародному рівні для обміну найкращими практиками та розв'язання глобальних екологічних викликів, таких як зміна клімату та забруднення повітря.

Забезпечення екологічної стійкості глобального міста вимагає спільних зусиль урядових органів, громадських організацій, промислових підприємств та громадян. Стійкий розвиток є важливим завданням для забезпечення життєздатності міст у майбутньому та збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Міжнародне співробітництво глобальних міст відіграє важливу роль у розв'язанні різних глобальних викликів та спільних завдань, таких як зміна клімату, сталість, розвиток технологій та інновацій. Такий обмін знаннями, досвідом і ресурсами сприяє зміцненню глобальних мереж і розвитку більш сталого та інноваційного майбутнього. Ось деякі ключові аспекти міжнародного співробітництва глобальних міст.

Глобальні міста можуть обмінюватися досвідом та кращими практиками у різних сферах, включаючи управління містом, транспорт, розвиток технологій, культурні програми і багато інших.

Міста можуть спільно працювати над питаннями сталого розвитку, включаючи зменшення викидів парникових газів, оптимізацію використання ресурсів та покращення якості повітря та води.

Міста можуть спільно відповідати на глобальні виклики, такі як зміна клімату, пандемії та інші кризи, розробляючи спільні стратегії та плани дій. Глобальні міста можуть співпрацювати в галузі торгівлі та інвестицій, сприяючи економічному розвитку та створенню робочих місць. Можуть спільно працювати над стимулюванням інновацій та розвитком високих технологій, сприяючи створенню інноваційних економік.

Культурний обмін та співпраця у галузі мистецтва можуть сприяти збереженню та поширенню культурного спадку. Міста можуть спільно виконувати проекти у сферах інфраструктури, транспорту, охорони здоров'я, освіти та інших, що сприяє покращенню якості життя громадян. Глобальні міста можуть спільно фінансувати дослідження та наукові проекти для вирішення глобальних викликів. Міжнародне співробітництво глобальних міст стає все важливішим у світі, де міста відіграють ключову роль у економіці, культурі і соціальних процесах. Спільні зусилля міст спрямовані на створення більш сталого, розвинутого та збалансованого майбутнього.

3.2 Стратегія розвитку глобальних міст України (на прикладі м. Києва)

У рейтингу Global Liveability Index 2023 Київ обіймає 165 позицію із 173. Даний рейтинг визначає проблеми, пов'язані зі способом та рівнем життя людини. У 2022 році столицю України було виключено з рейтингу через повномасштабне вторгнення. Якщо порівнювати місце в 2023 та 2021 рр., то можна констатувати що Київ втратив 5,9 п. через проблеми, які створила війна для інфраструктури, стабільності і комфортного життя в цілому.

Важливою групою чинників, що впливають на розвиток будь-якого міста і у тому числі його мешканців, є економічні. Одним із таких можна вважати валовий регіональний продукт (ВРП) – показник, що розраховується як сума валової доданої вартості всіх видів економічної діяльності, включаючи чисті податки на прибутки [15].

На цей узагальнюючий показник, що характеризує рівень розвитку економіки регіону, впливають різні фактори.

Для визначення впливу окремих факторів проведено кореляційно-регресійний аналіз. Вихідні дані наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Вихідні дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу для м. Києва

Роки	ВРП, млн грн	Доходи, млн грн	Чисель- ність насе- лення, тис осіб	Кіль- кість тури- стів, тис осіб	Викиди забруд- нюю- чих речовин в атмо- сферне повітря, тис т.	Індекс Джині	Обсяг реалізова- ної продукції, товарів, робіт, послуг, млн грн	Робоча сила, тис осіб	Серед- ня заро- бітна плата, грн	Капі- тальні інвес- тиції, млн грн
2013	312552,0	218747,0	2845,0	2171,2	247,7	0,316	1498141,4	1490,6	5007	70320,6
2014	357377,0	240198,0	2868,7	1850,7	214,2	0,267	1556025,6	1466,8	5376	67832,6
2015	451700,0	288856,0	2888,0	1502,0	171,0	0,26	1931071,0	1460,4	6732	88138,6
2016	559140,0	338083,0	2906,6	1841,0	182,3	0,291	2499838,6	1461,6	8648	106295,5
2017	699378,0	447559,0	2950,8	2006,1	202,7	0,275	3143975,4	1457,9	11135,0	136044,8
2018	833299,0	555666,0	2967,4	3550,1	200,6	0,266	3856459,5	1459,3	13542,0	200308,3
2019	949570,0	675427,0	2962,2	4862,1	230,3	0,268	4024833,4	1464,6	15776,0	213247,8
2020	1014693,0	754263,0	2952,3	1739,5	203,6	0,317	4166278,4	1450,2	17086,0	163036,2
2021	1010277,1	925773,0	2952,3	2098,3	225,6	0,302	5512988,4	1452,1	20558,0	204683,0
2022	1276376,0	1018350,3	2950,7	270,0	208,3	0,300	4686040,2	1306,9	21347,0	143100,4

Джерело: розраховано автором на основі даних [7]

На першому етапі проведено перевірку незалежних факторів на наявність мультиколінеарності – зв'язку між незалежними змінними за допомогою кореляційної матриці (табл. 3.3).

Перевірка показала, що між аналізованими показниками мультиколінеарність не виявлена.

Установлено, що між ВРП і кількістю існує слабкий обернений зв'язок; між ВРП і кількістю робочої сили помірний обернений зв'язок; між ВРП і викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря слабкий прямий зв'язок; між ВРП і індексом Джині – помірний прямий зв'язок.

Таблиця 3.3 – Кореляційна матриця

Показник	ВРП, млн грн	Доходи, млн грн	Чисель- ність населен- ня, тис осіб	Кіль- кість туристів, тис осіб	Викиди забруд- нюючих речо- вин в атмос- ферне повітря, тис т	Індекс Джині	Обсяг реалізо- ваної продук- ції, товарів, робіт, послуг, млн грн	Робоча сила, тис осіб	Серед- ня заробіт на плата, грн	Капі- таль- ні інвес- тиції, млн грн
ВРП, млн грн	1									
Доходи, млн грн	0,973672	1								
Чисель- ність населення, тис осіб	0,858808	0,771243	1							
Кількість туристів, тис осіб	-0,0237	-0,09371	0,289876	1						
Викиди забрудню- ючих речовин в атмосфер- не повітря, тис т	0,058879	0,15803	-0,10517	0,328753	1					
Індекс Джині	0,257639	0,344491	-0,07234	-0,39011	0,424463	1				
Обсяг реалізован ої продукції, товарів, робіт, послуг, млн грн	0,938637	0,956377	0,86864	0,085775	0,133487	0,259257	1			
Робоча сила, тис осіб	-0,69125	-0,68034	-0,36598	0,549078	0,123333	-0,18371	-0,48578	1		
Середня заробітна плата, грн	0,981075	0,993995	0,829181	-0,02224	0,136117	0,313351	0,978952	-0,62592	1	
Капітальні інвестиції, млн грн	0,778382	0,741232	0,907641	0,536841	0,16251	-0,02099	0,875409	-0,14687	0,800556	1

Джерело: розраховано автором

Виходячи з цього для регресійного аналізу факторними ознаками обрано доходи; чисельність населення; обсяг реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг; середню заробітну плату і капітальні інвестиції.

У табл. 3.4 наведено дані регресійної статистики.

Таблиця 3.4 – Коефіцієнти щільності зв'язку між факторними та результативною ознаками (регресійна статистика)

Показник	Значення
Множинний R	0,999111452
R-квадрат	0,998223694
Нормований R-квадрат	0,996003312
Стандартна похибка	20376,78974
Спостереження	10

Джерело: розраховано автором

Коефіцієнт множинної кореляції показує якість моделі і становить 0,999111452, що вказує на щільний зв'язок і доводить наявність моделі високої кореляції. Оскільки R^2 наближається до 1 можна констатувати відповідність вихідних даних і регресійної моделі.

Значення нормованого $R^2 = 0,996003312$. Це означає, що обрані фактори моделі становлять 99,6% варіації. Решту 0,4% становлять фактори, що не аналізуються в даній моделі. Тобто спостерігається достатньо висока точність апроксимації.

Таблиця 3.5 – Показники дисперсійного аналізу

	Ступені вільності df	SS Sum of Squares	MS Mean Square	F-критерій Фішера	Значущість F
Регресія	5	9,33344E+11	1,86669E+11	449,5729197	1,37798E-05
Залишок	4	1660854240	415213560,1		
Разом	9	9,35005E+11			

Джерело: розраховано автором

Перевірка за F критерієм зв'язку показала, що при рівні значущості $\alpha=0,05$ та $k_1=5$ і $k_2=4$ $449,5729197 > 1,37798E-05$. Це означає, що зв'язок між ознаками є істотним і не випадковим.

У табл. 3.6 наведено статистичні оцінки значень коефіцієнтів багатофакторної регресії.

Таблиця 3.6 – Статистичні оцінки значень коефіцієнтів багатofакторної регресії

Показник	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-значення	Нижня межа 95%	Верхня межа 95%
Y	-5244848,6	1795056,209	-2,92182972	0,043164477	-10228723,6	-260973,553
Змінна X 1	-0,4341677	0,643193653	-0,67501855	0,0486671432	-2,21995952	1,351624221
Змінна X 2	1909,4305	635,1144578	3,006435274	0,03968944	146,0700813	3672,790936
Змінна X 3	-0,25142295	0,044231957	-5,68419238	0,0047292	-0,37423056	-0,12861535
Змінна X 4	116,1399192	39,9744301	2,905355222	0,043881792	5,153108456	227,12673
Змінна X 5	0,121642399	0,402453345	0,302252177	0,0477524352	-0,99574722	1,239032018

Джерело: розраховано автором

Розраховано, що стандартні помилки, наведені в табл. 3.6 значно нижні помилки з табл. 3.5.

Виходячи з даних табл. 3.6 модель буде мати наступний вигляд:

$$Y = -5244848,6 + (-0,4341677 X_1) + 79,51682 X_2 + (-0,25142295 X_3) + 116,1399192 X_4 + 0,121642399 X_5 \quad (3.1)$$

$$R^2 = 0,998$$

Оскільки R^2 наближається до 1 можна констатувати відповідність вихідних даних і регресійної моделі. Значення нормованого R^2 становить 0,948. Це означає, що обрані фактори моделі становлять 94,8% варіації. Решту 10,4% становлять фактори, що не аналізуються в даній моделі.

Отже, всі глобальні міста є унікальними за географічним розташуванням, історичною спадщиною, архітектурою, культурою та економікою. Це також відноситься і до Києва – столиці України. Київ формує свої позиції як глобальне місто і є субрегіональним центром Східної Європи. Перед даним містом постав комплекс економічних та соціальних проблем, розв'язання яких має відбуватися завдяки впровадженню нової місії столиці – Київ глобальне місто. В даному випадку потребує прискореного розвитку соціально-культурна і наукова сфера міста, масштабного оновлення транспортний комплекс, будівництво нових мостів та Великої кільцевої дороги, аеропортів. Так, необхідно збільшити бюджет міста та його дохідну частину, підвищити ефективність функціонування

комунальних підприємств та організацій. Місто повинно стати сучасним міжнародним і науковим, а також фінансовим центром Європи. Необхідна стратегія оновлення та розвитку сучасної обробної промисловості тощо. Ці питання мають досліджуватися й надалі, зокрема, проблеми створення асоціації «Київська агломерація». Проблеми Києва мають державне та міжнародне значення. Саме тому подальші дослідження економіки та фінансів Києва варто вивчати як важливий фактор зміцнення економіки України та її державного суверенітету.

3.3 Моделювання прогнозів розвитку глобальних міст

У сьогоdnішньому глобалізованому середовищі саме міста є двигунами розвитку міжнародних міграційних процесів, торгівлі, культури, комерційної та політичної діяльності. Вони приваблюють багатьох мешканців, стають місцем проведення спортивних мегазаходів (наприклад, Олімпійських ігор, чемпіонатів із футболу), резиденцій відомих особистостей і розміщення штаб-квартир міжнародних організацій, транснаціональних корпорацій, залучають стартапи та інвестиції. Такі міста відіграють вагомий роль на міжнародній арені й часто відомі як «світові міста» чи «глобальні міста» [47].

Глобальні міста відіграють важливу роль у міжнародних економічних відносинах. Вони є центрами економічної активності, інновацій, фінансів і торгівлі, залучають іноземні інвестиції та сприяють міжнародним діловим операціям [48].

Стрімке збільшення чисельності міського населення спричинило розширення й трансформацію міст. Вчені хочуть передбачити тенденції зміни парадигми розвитку міста. Тому що міста у всьому світі стикаються із низкою вагомих загроз: від екологічних проблем до зміни клімату, нестачі ресурсів, відсутності безпеки, отже вчені пропонують низку рішень, де з'являються певні концепції розвитку міст. Останнім часом популярними стали концепції

«стійких», «розумних», «без вуглецевих» та «зелених» проєктів міст, а також «екологічних кварталів», «міст-магнітів», «міст-стратегів» і «міст-новаторів».

Визнання важливості глобальних міст для майбутнього розвитку міжнародних економічних відносин зафіксовано в «Цілях сталого розвитку ООН», Радою Світового економічного форуму з питань урбанізації. Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) співпрацює з ООН-Хабітат та іншими організаціями з метою співробітництва для стійкого розвитку міст. Альянс міст (Cities Alliance) разом з Програмою Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (ООН-Хабітат) та Світовим банком започаткували Центр знань про міста і зміну клімату (Knowledge Centre on Cities and Climate Change, K4C), який підтримує прийняття обґрунтованих рішень при управлінні на місцевому рівні.

Всесвітній банк також підтримує глобальні партнерства з підтримки зміцнення стійкості глобальних міст, більшість програм пов'язані розробкою рішень вирішення глобальних проблем боротьби зі зміною клімату, сталого розвитку глобальних міст та їх соціально-економічного розвитку.

Глобальні міста протягом останніх десятиліть активно рухають свої інтереси на арені багатьох світових форумів та заходів. З 2011 року такі проєкти, як C40 Climate Leadership Group, підтримали більше ніж 14 000 міських програм дій щодо клімату. Коаліція Under2, яка складається з понад 220 урядів, які представляють понад 1,3 мільярда людей та 43% світової економіки або мереж подібно до Об'єднаних міст та місцевого самоврядування (UCLG) та ICLEI – Місцеві уряди для сталого розвитку грають ключову роль в «урбанізації» основних програм, таких як Сендайська рамкова програма щодо зменшення ризику стихійних лих та Цілі сталого розвитку (ЦУР). Таких мереж по всьому світу налічується більше 300. Мерії міст регулярно беруть участь у міжнародній політиці: Нью-Йоркський Майкл Блумберг був призначений Генеральним секретарем ООН першим спеціальним представником ООН з питань міст та зміни клімату, а мер Парижа Енн Ідальго та мер міста Буенос-Айреса Гораціо Родрігес зібрали «міський» діалог U20 в Аргентині в 2018. Це по суті був перший

Саміт голів глобальних міст, який був запланований як простір для співпраці між великими містами та урядами країн. Міста також стикаються з проблемами глобальної політики: мери Великої Британії, такі як Марвін Ріс у Брістолі та Садік Хан у Лондоні, вели прямий діалог з ЄС, незважаючи на позицію національного уряду з питання Brexit [40].

Оскільки роль глобальних міст та їх лідерів з роками буде набирати обертів у подальші роки та десятиліття, вчені починають будувати сценарії розвитку світопорядку, де передові позиції займають глобальні міста. Так, у 2016 році вийшла робота американського політолога Параг Ханни, який працює у Національному університеті Сінгапуру. П. Ханна відзначає, що зрозуміти реалії XXI ст. можна, враховуючи всіх акторів: «Замість того щоб порівнювати тільки яблука з яблуками (країни з країнами, фірми з фірмами і т. д.), як це роблять всі рейтинги, необхідно створити матрицю, яка буде включати країни, міста, фірми, кібер-спільноти та інших гравців, які діють на одному і тому ж полі». Вони мають різні ресурсами, але за певних умов можуть трансформувати їх у владу.

Основною характеристикою створення глобальної матриці, на думку вченого, є не перехід від однополярності до багатополярності, який припускають не лише структурні зміни, а й перехід від державоцентричного порядку до багатоакторного. Найвпливовіших акторів нової матриці П. Ханна визначає таким чином [42]:

- країни (countries), де США є лідером у військовій та фінансовій сферах, а Китай – в області інвестицій, торгівлі та інфраструктури;
- співдружності (commonwealths), де об'єднуються країни для посилення свого впливу (валютні та митні союзи, зони вільної торгівлі й інші регіональні об'єднання), причому вчений вважає ці конфедерації набагато важливішими елементами майбутнього світопорядку, ніж країни;
- глобальні міста (global cities), які постійно розширюють географію і перетворюються у «міські архіпелаги», які найчастіше пов'язані з глобальними мережами не менш, ніж з державами, на території яких вони розташовані;

- компанії (companies), окремі з яких мають більші активи, ніж деякі країни, а тому й перетворюються у самостійні наддержави;
- транснаціональні корпорації змагаються з урядами за глобальну владу та вплив, щоб максимально збільшити свій прибуток;
- спільноти (communities), до яких П. Ханна відносить різні транстериторіальні освіти, наприклад діаспори і релігійні об'єднання, авторитет яких може бути не меншим, ніж у деяких країн;
- «хмарні спільноти» (cloud communities), розміри та вплив яких зростають завдяки поширенню Інтернету. У соціальних мереж немає суверенної території та громадян, але вони примножують свій добробут в епоху, коли все більша частина особистого, професійного та комерційного життя опосередковується Інтернетом.

Проте у центрі уваги роботи П. Ханни є глобальні міста. Вони існують довше, ніж держави, тому розглядаються П. Ханною як «найдавніші і стабільні форми соціальної організації». На думку науковця, людство перетворюється на глобальну мережеву цивілізацію, де ключову роль відіграють саме глобальні міста. Відбувається зміна світу, де міста будуть мати більше значення, ніж держави, а ланцюги створення вартості стануть важливішим джерелом влади, ніж збройні сили, основна мета яких буде полягати в захисті цих ланцюгів вартості, а не меж традиційної політичної карти, що представляє географічні або політичні світи, які майже нічого не говорять про новий порядок формування світу. На думку П. Ханни, необхідно відтворення карти світу з нанесенням на неї основних глобальних міст, які краще дозволяють зрозуміти, де живуть суспільства і циркулюють капітали, ніж звичайні карти із нанесенням 200 країн.

П. Ханна зазначає, що паралельно з урбанізацією ми маємо таке явище як деволуція – процес, у результаті якого регіони та міста стають більш автономними від національних держав, на території яких вони розташовані.

Деволуція призводить до розмивання фізичних кордонів і появи нових урбаністичних об'єднань. Міста прагнуть розширити географію, тобто подолати

кордони. Нові економічні центри не планують завойовувати нові території, вони хочуть з ними торгувати і розширювати зв'язки.

Зважаючи на наведені приклади сценаріїв німецької компанії Deutsche Post DHL та міжнародної McKinsey Global Institute, П. Ханна пропонує сценарій розвитку світопорядку на наступні 3 десятиліття, із урахуванням сучасного становища глобальних міст.

Незважаючи на глобальну тенденцію – зменшення ролі держави шляхом передачі її функцій або на наддержавний рівень, або на нижчий (від незалежних від уряду агенцій до рівня муніципалітетів), немає причин вважати, що держава повністю зникне з поля акторів глобальної арени.

Перший сценарій розвитку. Слід очікувати продовження і збільшення обсягів світової міграції у поєднанні зі швидкою урбанізацією. Збільшується кількість антиглобалістських течій, які зумовлюють більшість держав притримуватись політики націоналізму, ізоляціонізму і радикалізму. Світовий вплив сучасних лідерів США і Китаю поступово слабне через внутрішні проблеми.

Гостро постає проблема ядерного озброєння, яка може спричинити нову хвилю ядерних перегонів між регіональними гравцями, що обумовлює високий рівень геополітичної нестабільності і конфліктності. Спалахують локальні конфлікти, які можуть загрожувати ядерною війною (наприклад, Індія і Пакистан). У Європі поширені погляди євроскептиків, що обумовлює повторення сценарію Brexit у Німеччині, де широкої популярності отримали ідеї партії «Альтернатива для Німеччини». Вихід Німеччини з ЄС призведе до ефекту доміно та до фактичного розпаду ЄС і подальшої децентралізації влади в регіоні.

Зростаюча міграція і урбанізація обумовили економічні і культурні розбіжності між міськими та сільськими районами. Питання безпеки міст (цифрової, безпеки охорони здоров'я, інфраструктури) стали одними з пріоритетних. Частині глобальних міст надано статус територіальної автономії, що дозволило мати повний контроль над громадянами, територією та взаємодією з глобальною системою. У поєднанні з новими технологіями це дозволило

автономним структурам створити власні правила отримання віз та контролювати потік міграції, системи охорони й обміну інформацією.

Отже, основними центрами нового світового порядку стануть глобальні міста. Мережі міст створюють транспортні і комунікаційні платформи, що розширюють можливості комунікації як всередині міста, так і між містами.

Серед сучасних трендів визначено такі:

- 1) масштабне розростання обсягу транскордонних зв'язків усередині регіонів світу і між ними, а також кількості міграції людей і транзакцій товарів, послуг, капіталів та інформації;
- 2) збільшення розриву в цінностях та пріоритетах міст проти держав і збільшення кількості автономій міст;
- 3) технологічний й інноваційний розвиток, який підтримується глобальними мережами міст;
- 4) створення функціонально суверенних або приватних міст приведе до посилення співробітництва на міському рівні, яке виступає потужною протипагою силам антиглобалізації ззовні;
- 5) глобальні міста стають центрами прийняття рішень, які більше зацікавлені у розвитку зв'язків та мереж, ніж в обмеженні території та участі в конфліктах.

Крім того, є ймовірність злиття великих міст і їх перетворення на великі кластери.

Так є ймовірність злиття та формування потенційних архіпелагів:

- 1) злиття міст Абу-Дабі та Дубай в Об'єднаних Арабських Еміратах;
- 2) утворення нового мегаполісу, що охоплює територію Бостон, Нью-Йорк і Вашингтон в окрузі Колумбія. Даний регіон включає більше 50 мільйонів осіб і виготовляє приблизно п'яту частину ВВП США;
- 3) розширення мегаполісу навколо Силіконової долини і розростання від Сан-Франциско до Лос-Анджелеса;
- 4) навіть Африка з найнижчим рівнем урбанізації включається до глобальні мережі. У Західній Африці розвивається прибережна міська територія

між Лаосом і Бенін-Сіті в Нігерії, яка планує перетнути національні кордони і включити частину території декількох країн до Кот-д'Івуару [42].

Другий сценарій має на увазі занепад концепції глобальних міст. Глобальні міста зосередяться на зовнішньоекономічній діяльності. Одночасно зменшиться ефективність вирішувати локальні проблеми міста. Неконтрольовані міграційні потоки, екологічні проблеми та відсутність безпеки зумовили відтік кваліфікованих фахівців міст. Тим самим, зумовили перетворення глобального міста на місто з пустою інфраструктурою (приклад Детройт). Кваліфіковане населення мігрувало або у приміські території, або у малі міста, або в комфортні. Концепція комфортних міст базується на п'яти критеріях: стабільність, довкілля, охорона здоров'я, інфраструктура та освіта. Найкомфортнішими міста світу визнано: Відень, Копенгаген, Ванкувер, Цюріх. У рейтингу комфортних міст глобальні міста знаходяться приблизно посередині. Нью-Йорк, Лондон, Париж, Токіо з передових глобальних позицій у комфортних займають 44, 41, 49 та 39 позиції відповідно. Розвиток інновацій дозволяє фахівцям працювати на ТНК віддалено, які розміщені у глобальних містах. Тим самим, поселення кваліфікованого населення утворюють локальні ком'юніті у малих містах.

Низька ефективність управління внутрішніми питаннями міста обумовлює жорстку конкуренцію за інвестиції й відтік людського капіталу, що провокує до боротьби за владу між місцевими та національними органами влади. В результаті більшість національних держав беруть під контроль місцеву владу і муніципальні фінанси. Децентралізація влади виявляється неефективною, особливо для периферій у мегаполісах, які все більше залежать від функціонування центральних органів місцевого самоврядування.

Кількість міських мереж зменшується з понад 200 до 50, які ще діють у світі. Співпраця між містами обмежується обміном інформацією і досвідом. Роль активних учасників міст у основних світових процесах поступово зменшується, а міжнародні діалоги повертаються до сфери національних держав. Благодійні організації та транснаціональні корпорації, які сприяли розширенню міської дипломатії та міських мереж на початку 2000-х, відійшли від цих великих

інвестицій і поступово відмовилися від даної підтримки. Це обумовило зменшення фінансування та зменшення міських конференцій, самітів та глобальної уваги, зосередженої на «міській ері», яка ознаменувала початок ХХІ століття. Зменшена співпраця між містами поєднується із посиленою конкуренцією за соціальним капіталом й інвестиціями. Це призведе до збільшення розриву людських ресурсів і капіталу між містами та країнами.

Отже, глобальним містам вже сьогодні варто звернути увагу на визначальні індикатори, які сьогодні та в майбутньому будуть давати одним регіонам перевагу над іншими, а саме: соціокультурні цінності, іншими словами екологічна і політична безпека, міжособистісна довіра і легітимність влади, можливості для самоствердження й самореалізації, показники добробуту і сімейних зв'язків. Ті центри, що не входять до рейтингів комфортності потенційно можуть стати регіонами з найбільшим показником еміграції. Так, бізнес-центри можуть впливати на перерозподіл ресурсів, залучення нових інвестицій, розміщення штаб-квартир, але якщо, там незначний рівень особистісної безпеки, що впливає на комфортність проживання, то завдяки сучасним технологіям буде зовсім не обов'язково мешкати у тому місці.

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу в Microsoft Excel проведемо розрахунок впливу окремих факторів на ВВП м. Лондона. Зроблено припущення, що факторами впливу можуть бути: експорт (x_1), імпорт (x_2), рівень зайнятості (x_3) (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Аналітичний матеріал для побудови моделі лінійної регресії для м. Лондона

Рік	ВВП, млн фунтів стерлінгів (y)	Експорт, млрд фунтів стерлінгів (x_1)	Імпорт, млрд фунтів стерлінгів (x_2)	Рівень зайнятості, % (x_3)
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
2013	427,6	139,9	144,8	69,8
2014	441,1	141,0	73,3	71,7
2015	460,7	131,1	62,9	72,4
2016	468,3	149,8	92,9	73,3
2017	488,6	156,3	101,6	74,1
2018	508,6	136,4	96,8	74,9
2019	515,3	138,2	87,1	74,9

Продовження таблиці 3.7

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
2020	457,5	180,3	125,9	75,6
2021	496,4	190,0	138,5	74,9
2022	552,4	211,4	150,1	75,3

Джерело: побудовано автором за даними [5-7]

Перед побудовою економетричної моделі здійснено кореляційний аналіз даних для визначення щільності зв'язку (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Матриця кореляційного аналізу

	у	x1	x2	x3
у	1			
x1	0,518001	1		
x2	0,240553	0,740932	1	
x3	0,758414	0,563617	0,168649	1

Джерело: розраховано автором за допомогою Microsoft Excel

У комірках, виділених кольором, щільність = 1, тому такі дані є нерепрезентативними. Між результативною і всіма факторними ознаками встановлено прямий взаємозв'язок. Найвища щільність існує між у та x3, тому для подальшого дослідження обрано саме даний фактор.

Рівняння лінійної регресії матиме наступний вигляд:

$$y = -645,435 + 15,295x_1, \quad (3.2)$$

Дана модель є адекватною оскільки F розрахункове більше F табличного (10,832 > 0,011).

Підставивши дані в рівняння можна отримати розрахункове значення у. Результати лінійної регресії представлено в табл. 3.9.

Таблиця 3.9 – Результати лінійної регресії

Рік	ВВП, млн фунтів (у)	Рівень зайнятості, % (x1)	у (розрах.)
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
52013	427,6	69,8	422,2
2014	441,1	71,7	451,2
2015	460,7	72,4	461,9

Продовження таблиці 3.9

1	2	3	4
2016	468,3	73,3	475,7
2017	488,6	74,1	487,9
2018	508,6	74,9	500,2
2019	515,3	74,9	500,2
2020	457,5	75,6	510,9
2021	496,4	74,9	500,2
2022	552,4	75,3	506,3

Джерело: розраховано за допомогою Microsoft Excel

Для наочної перевірки адекватності моделі представлено рис. 3.1.

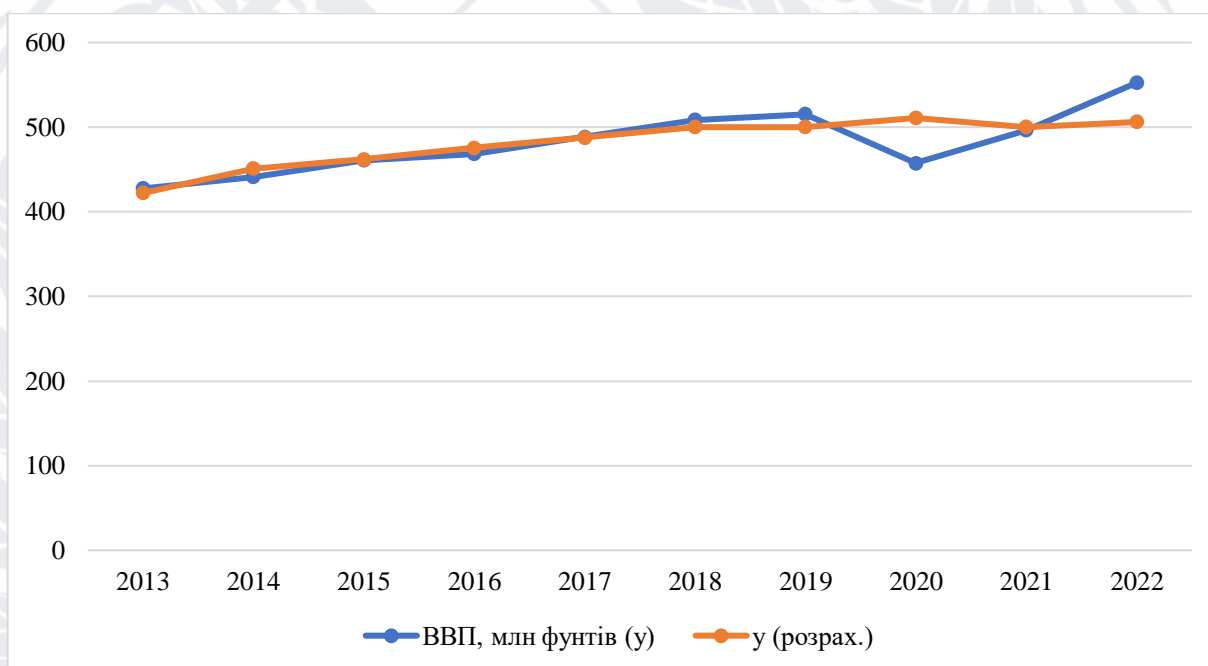

Рисунок 3.1 – Графічне представлення результатів моделі лінійної регресії

Джерело: розраховано за допомогою Microsoft Excel

Отже, серед обраних факторів на ВВП м. Лондона має найбільший вплив рівень безробіття. Дану гіпотезу доведено за допомогою економетричної моделі лінійної регресії.

Додатково для визначення тенденцій розвитку м. Лондона в найближчу перспективу побудовано низку прогнозів (рис. 3.2).

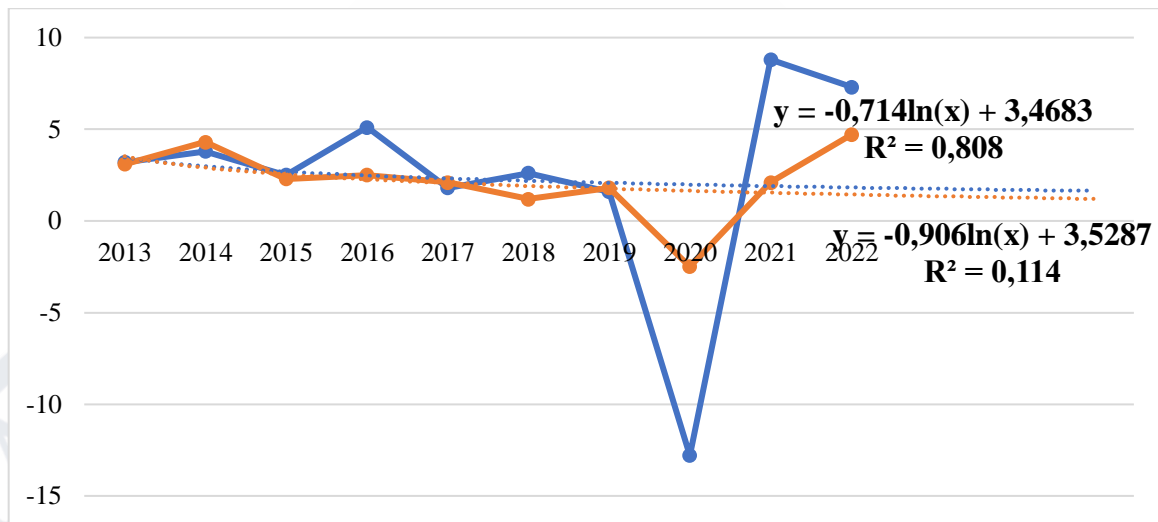

Рисунок 3.2 – Історичне та прогнозне зростання виробництва і зайнятості, %

Джерело: побудовано автором на основі розрахунків за даними [7]

Простежується сповільнення виробництва в столиці цього року, але до 1,1% у бік підвищення. У 2024 році темпи зростання мають дещо збільшитися. Очікується, що цього року зростання зайнятості випереджатиме виробництво, враховуючи імпульс із 2022 року.

Тривалий вплив високої інфляції на доходи, швидше за все, вплине на споживчі сектори в найближчій перспективі. Вищі процентні ставки вдарять по промисловості та нерухомості та створять проблеми для фінансового сектора. Але варто очікувати, що інші основні послуги виявляться стійкими завдяки покращеній глобальній перспективі та подальшим перевагам агломерації Лондона. Ані робочі місця, ані обсяг виробництва не впадуть у рецесію.

Економічні перспективи як Лондона, так і Великої Британії є предметом високого рівня невизначеності. Інфляція, ймовірно, досягла піку. Майбутня рецесія в США також може вплинути на Лондон гірше, ніж на решту Великої Британії, через більшу торговельну залежність від найбільшої економіки світу.

У табл. 3.10 представлено прогнози темпи зростання валової доданої вартості, робочих місць і доходів домогосподарств визначений на основі фактичних показників. Переважає безпрецедентний рівень невизначеності через кризу вартості життя, війну в Україні та наслідки пандемії. У результаті

прогнози, слід інтерпретувати як базовий сценарій для економіки Лондона в середньостроковій перспективі.

Таблиця 3.10 – Зведення економічних прогнозів розвитку м. Лондона до 2025 р., %

Річні темпи зростання (у відсотках)	2023 рік	2024 рік	2025 рік
ВВП Лондона	1,1	1,8	2,2
Робоча сила Лондона	1,4	0,4	1,2
Лондонський дохід домогосподарства	-0,5	2,5	2,9

Джерело: складено на основі розрахунків за даними [7]

Показники робочої сили та доходу домогосподарств розраховано по аналогії з прогнозом ВРП (рис. 3.3) за допомогою функції «Аркуш прогнозу» в Microsoft Excel.

Отже, можна констатувати, що у довгостроковій перспективі вплив Brexit є ризиком для економічних перспектив. Угода Віндзорської рамки щодо руху товарів через Північну Ірландію зменшила ризик повномасштабної торгової війни. Однак через те, що торговельна угода Великобританії та ЄС не охоплює послуги, нетарифні бар'єри (НТБ), що збільшують імпорт, припинення свободи пересування, що скорочує міграцію з ЄС, залишається багато проблем. Останні дані свідчать про те, що НТБ підвищили ціни на продукти харчування, що зробило Brexit суттєвим чинником кризи вартості життя. Хоча на національному рівні падіння чистої міграції в ЄС було переважено зростанням чистої міграції з-за меж ЄС, Лондон отримав меншу користь від цієї тенденції.

Інші ризики також можуть зіграти роль у середньостроковій перспективі. У країні великий бюджетний дефіцит і високий рівень боргу можуть спровокувати подальше підвищення податків і скорочення витрат, затягнувши економічне відновлення. А скорочення запланованих державних інвестиційних проектів може підірвати довгостроковий потенціал економіки. Зростання продуктивності залишається проблемою для економіки Великобританії, і Лондон був навіть слабшим, ніж середній показник по країні з 2008 року. Подальша стагнація може поставити під загрозу статус столиці як

глобального міста та ділового центру. У всьому світі відокремлення між США та Китаєм, уповільнення глобалізації та тенденція до протекціонізму загрожують глобальному потенційному зростанню. Розвиток зелених технологій відкриває потенціал зростання в середньостроковій перспективі, але гонка за скороченням викидів вуглецю несе ризики щодо торгівлі, утилізації капіталу та секторального перерозподілу. Війна в Україні показала, як конфлікти можуть вплинути на світову економіку, тому, якщо зростання геополітичної напруженості вилилося у збройні зіткнення, це може швидко змінити перспективи. А вплив технологій штучного інтелекту на роботу та економіку залишається незрозумілим.

Висновки до розділу 3

Отже, удосконалення функціонування глобальних міст в умовах криз вимагає комплексного підходу та зусиль з боку урядових органів, громадських організацій та місцевих лідерів.

Глобальні міста повинні розвивати та впроваджувати стратегії сталого розвитку, щоб зменшити вразливість до криз та шоків, таких як природні катастрофи та пандемії. Міста повинні мати плани дій для ефективного реагування на кризи. Це включає в себе координацію роботи рятувальних служб, комунікацію з громадськістю та інші аспекти управління кризами. Кризи можуть призвести до втрати робочих місць та економічних труднощів. Глобальні міста повинні розробляти програми та заходи підтримки малих підприємств та безробітних.

Одним з ключових аспектів управління кризами, зокрема пандеміями, є забезпечення якісної охорони здоров'я та доступу до медичної допомоги для всього населення міста. Глобальні міста повинні забезпечувати дотримання стандартів безпеки та охорони навколишнього середовища, щоб запобігти подібним кризам та забрудненню.

Використання цифрових технологій може покращити управління кризами та сприяти розвитку роботи з віддаленими робочими місцями. Залучення різних

культурних груп та мігрантів у процеси прийняття рішень та допомоги в кризових ситуаціях може зробити міста більш відкритими та солідарними. Глобальні міста можуть співпрацювати на регіональному та міжнародному рівнях для обміну ресурсами та досвідом у розв'язанні кризових ситуацій.

Результати проведеного кореляційно-регресійного аналізу факторів впливу на ВРП м. Києва, як глобального міста, де для регресійного аналізу факторними ознаками обрано доходи; чисельність населення; обсяг реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг; середню заробітну плату і капітальні інвестиції; свідчать про наступне:

- перевірка показала, що між аналізованими показниками мультиколінеарність не виявлена. Установлено, що між ВРП і кількістю існує слабкий обернений зв'язок; між ВРП і кількістю робочої сили помірний обернений зв'язок; між ВРП і викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря слабкий прямий зв'язок; між ВРП і індексом Джині – помірний прямий зв'язок;

- коефіцієнт множинної кореляції показав якість моделі і становить 0,999111452, що вказує на щільний зв'язок і доводить наявність моделі високої кореляції. Оскільки R^2 наближається до 1 можна констатувати відповідність вихідних даних і регресійної моделі. Значення нормованого $R^2 = 0,996003312$. Це означає, що обрані фактори моделі становлять 99,6% варіації. Решту 0,4% становлять фактори, що не аналізуються в даній моделі. Тобто спостерігається достатньо висока точність апроксимації.

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу в Microsoft Excel проведено розрахунок впливу окремих факторів на розвиток м. Лондона, як глобального центру. Серед обраних факторів на ВВП має найбільший вплив рівень безробіття. Дану гіпотезу доведено за допомогою економетричної моделі лінійної регресії.

Тривалий вплив високої інфляції на доходи, швидше за все, вплине на споживчі сектори в найближчій перспективі. Вищі процентні ставки вдарять по промисловості та нерухомості та створять проблеми для фінансового

сектора. Але варто очікувати, що інші основні послуги виявляться стійкими завдяки покращеній глобальній перспективі.

ВИСНОВКИ

Отже, глобальні міста відіграють важливу роль у розвитку міжнародних економічних відносин. Визначено такі способи, яким чином вони впливають на цей процес.

Економічні центри: Глобальні міста часто є економічними центрами, де концентрується значна частина світових економічних діяльностей. Вони притягують багато іноземних компаній, інвестицій та торговельних операцій. Це стимулює розвиток міжнародної торгівлі та інвестиційного співробітництва.

Інноваційні та технологічні класи: Глобальні міста зазвичай мають розвинуті інноваційні та технологічні кластери, де об'єднуються висококваліфіковані спеціалісти, дослідники та підприємці. Це сприяє обміну знаннями та технологіями між країнами, сприяє науковим дослідженням та розвитку нових продуктів, що зміцнює міжнародну конкурентоспроможність.

Міжнародні фінансові центри: Багато глобальних міст є міжнародними фінансовими центрами, де зосереджені банки, фондові біржі, фінансові установи та інші фінансові учасники. Ці центри надають міжнародним компаніям доступ до капіталу, фінансових послуг та інвестицій. Вони також сприяють здійсненню міжнародних платежів та фінансовим операціям, полегшуючи глобальну торгівлю та інвестиції.

Міжкультурний обмін: Глобальні міста є місцями зустрічі різних культур, національностей та мов. Це сприяє міжкультурному обміну, розумінню та співпраці між людьми з різних країн. Цей культурний розмаїття стимулює розвиток міжнародних туристичних і культурних індустрій, торгівлі товарами та послугами між країнами.

Логістична інфраструктура: Глобальні міста зазвичай мають добре розвинену логістичну інфраструктуру, таку як міжнародні аеропорти, порти, мережі доріг та залізниць. Це сприяє швидкому та ефективному переміщенню товарів, послуг та людей між різними країнами, зміцнюючи міжнародну торгівлю та економічну інтеграцію.

Визначено, що важливою групою чинників, що впливають на розвиток будь-якого міста і у тому числі його мешканців, є економічні. Одним із таких можна вважати валовий регіональний продукт (ВРП) – показник, що розраховується як сума валової доданої вартості всіх видів економічної діяльності, включаючи чисті податки на прибутки. На цей узагальнюючий показник, що характеризує рівень розвитку економіки регіону, впливають різні фактори. Для визначення впливу окремих факторів проведено кореляційно-регресійний аналіз.

Результати проведеного кореляційно-регресійного аналізу факторів впливу на ВРП м. Києва, як глобального міста, де для регресійного аналізу факторними ознаками обрано доходи; чисельність населення; обсяг реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг; середню заробітну плату і капітальні інвестиції; свідчать про наступне:

- перевірка показала, що між аналізованими показниками мультиколінеарність не виявлена. Установлено, що між ВРП і кількістю існує слабкий обернений зв'язок; між ВРП і кількістю робочої сили помірний обернений зв'язок; між ВРП і викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря слабкий прямий зв'язок; між ВРП і індексом Джині – помірний прямий зв'язок;

- коефіцієнт множинної кореляції показав якість моделі і становить 0,999111452, що вказує на щільний зв'язок і доводить наявність моделі високої кореляції. Оскільки R^2 наближається до 1 можна констатувати відповідність вихідних даних і регресійної моделі. Значення нормованого $R^2 = 0,996003312$. Це означає, що обрані фактори моделі становлять 99,6% варіації. Решту 0,4% становлять фактори, що не аналізуються в даній моделі. Тобто спостерігається достатньо висока точність апроксимації.

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу в Microsoft Excel проведено розрахунок впливу окремих факторів на розвиток м. Лондона, як глобального центру. Серед обраних факторів на ВВП має найбільший вплив

рівень безробіття. Дану гіпотезу доведено за допомогою економетричної моделі лінійної регресії.

Тривалий вплив високої інфляції на доходи, швидше за все, вплине на споживчі сектори в найближчій перспективі. Вищі процентні ставки вдарять по промисловості та нерухомості та створять проблеми для фінансового сектора. Але варто очікувати, що інші основні послуги виявляться стійкими завдяки покращеній глобальній перспективі.

Обґрунтовано, що удосконалення функціонування глобальних міст в умовах криз вимагає комплексного підходу та зусиль з боку урядових органів, громадських організацій та місцевих лідерів.

Глобальні міста повинні розвивати та впроваджувати стратегії сталого розвитку, щоб зменшити вразливість до криз та шоків, таких як природні катастрофи та пандемії. Міста повинні мати плани дій для ефективного реагування на кризи. Це включає в себе координацію роботи рятувальних служб, комунікацію з громадськістю та інші аспекти управління кризами. Кризи можуть призвести до втрати робочих місць та економічних труднощів. Глобальні міста повинні розробляти програми та заходи підтримки малих підприємств та безробітних. Одним з ключових аспектів управління кризами, зокрема пандеміями, є забезпечення якісної охорони здоров'я та доступу до медичної допомоги для всього населення міста. Глобальні міста повинні забезпечувати дотримання стандартів безпеки та охорони навколишнього середовища, щоб запобігти подібним кризам та забрудненню. Використання цифрових технологій може покращити управління кризами та сприяти розвитку роботи з віддаленими робочими місцями. Залучення різних культурних груп та мігрантів у процеси прийняття рішень та допомоги в кризових ситуаціях може зробити міста більш відкритими та солідарними. Глобальні міста можуть співпрацювати на регіональному та міжнародному рівнях для обміну ресурсами та досвідом у розв'язанні кризових ситуацій.

Удосконалення функціонування глобальних міст в умовах криз – це важливе завдання, і воно вимагає гнучкості, творчості та співпраці всіх

зацікавлених сторін. Глобальні міста повинні бути готові до реагування на різні кризи та забезпечувати безпеку, благополуччя та сталість для свого населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Паустовська Т.А. Міста лідери як суб'єкти глобальної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Міжнародні економічні відносини і світове господарство. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/36_2021ua/22.pdf (дата звернення: 19.10.2023).
2. Бочарова Ю., Гончар О. Глобальні міста: сутність, ознаки та підходи до класифікації. *Торгівля і ринок України*. 2015. Вип. 38. С. 5-13.
3. Desjardins J. The Megacity Economy: How Seven Types of Global Cities Stack Up. 2017. URL: <https://www.visualcapitalist.com/megacity-economy-7-types-global-cities/> (дата звернення: 26.11.2023).
4. Скавронська І. Світові й глобальні міста: подібності та відмінності. *Схід*. 2014. № 4. С. 61–65.
5. Borja J., Castells M. Local & Global: management of cities in the information age, Londres: UNCHS (Habitat/ONU) and Earthscan Publications, 1997.
6. Momot T., Muraev Ye. Model of organizational and information support. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2021. № 1. (15). С. 83-90. DOI: <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2021.15.083/> (дата звернення: 16.10.2023).
7. Bouteligier, Sofie. Cities, Networks, and Global Environmental Governance: Spaces of Innovation, Places of Leadership, New York: Routledge, 2013.
8. Sassen S. The Global City: New York, London, Tokyo. Publisher: Princeton University Press; 2nd ed. 2001. 480 p.
9. Curtis S. Cities and global governance: State failure or a new global order? *Millennium: Journal of International Studies*. 2016. 44 (3). P. 455-477.
10. Пирог О. В., Максимчук Я. С. Концептуальні засади глобальних міст: наукові підходи до визначення сутності. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія: Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2017. Т. 25. Вип. 9. С. 59–69.

11. Castells M. European Cities, the Informational Society, and the global Economy. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*. 1993. № 4. P. 247-257.
12. Readiness for the storm: the 2022 Global Cities Report. URL: <https://www.kearney.com/industry/public-sector/global-cities/2022> (дата звернення: 19.11.2023).
13. Wigman L. 10 Characteristics of Global City, its Classification, Types, Features and Examples. URL: <https://crgsoft.com/global-city-what-is-it-types-characteristics-and-examples/> (дата звернення: 05.11.2023).
14. Taylor P., Derudder B., Hoyler M., Pain K. and Witlox F. European Cities in Globalization. *Global Urban Analysis. A Survey of Cities in Globalization*, Earthscan, London. 2011. P. 114-136.
15. Domingos M. V. From city-states to global cities in global governance. *International Relations*. 2017. vol. 8, № 2. P. 13-28.
16. The growing role of cities in international diplomacy. World Economic Forum. 2019. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/11/the-growing-role-of-cities-in-international-diplomacy/> (дата звернення: 19.10.2023).
17. Global power city index 2022. URL: <https://mori-m-foundation.or.jp/english/ius2/gpci2/index.shtml> (дата звернення: 09.11.2023).
18. Curtis S. Cities and global governance: State failure or a new global order? *Millennium: Journal of International Studies*. 2016. № 44 (3). P.455-477.
19. Організація Об'єднаних Націй, 2022. URL: <https://ukraine.un.org/uk> (дата звернення: 15.10.2023).
20. Ghosh I. These will be the most important cities by 2035. World Economic Forum 2019. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/10/cities-in-2035/> (дата звернення: 19.11.2023).
21. Kramarenko R. Capital metropolitan cities in the global economic system: development and competitiveness factors: Doctor's Dissertation. Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. 2016. Kyiv, 400 p.
22. Trujillo J. L., Parilla, J. Redefining Global Cities: The Seven Types of Global Metro Economies. Brookings Institution. 2016. URL:

https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/09/metro_20160928_gcitypes.pdf (дата звернення: 15.09.2023).

23. Dragicevic, N., Zon, N., Gold, J., Johal, S. Future State 2030: The Global Megatrends Shaping Governments. KPMG International. 2013. URL: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2014/09/Future_State_2030_UA_v3.pdf (дата звернення: 15.11.2023).

24. Подлепіна П.О., Сабадир В.М. Глобальні міста в міжнародному туризмі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*, 2017. Вип. 6. С. 198-205.

25. Сіденко С. Сучасні тенденції розвитку міжнародних фінансових центрів. URL: http://ierjournal.com/journals/37/2022_37_4_Sidenko.pdf (дата звернення: 10.12.2023).

26. Макогон, Ю. В., & Музиченко, Г. Г. Місце міжнародних фінансових центрів у сучасній глобалізованій світовій економіці. *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2014. № 11. С. 85-90.

27. Wood J. This is the best city in the world for start-ups. World Economic Forum 2019. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/11/innovation-cities-technology-startups/>.

28. Globalization and World Cities Research Network. URL: <https://www.lboro.ac.uk/microsites/geography/gawc/> (дата звернення: 29.11.2023).

29. Townsend, A., Lorimer, S. Digital master planning: an emerging strategic practice in global cities. NYU Marron Institute of Urban Management, 2015. URL: https://marroninstitute.nyu.edu/uploads/content/Working_Paper_25_Digital_Master_Planning.pdf (дата звернення: 18.11.2023).

30. Seoul Metropolitan Government. Global Digital Seoul 2020. URL: <https://digital.seoul.go.kr/eng/digital-2020/vision-mission> (дата звернення: 09.11.2023).

31. Global Cities Business Alliance. How cities and business can for work together for growth. Discussion paper. 2016. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/psrc/pdf/gcba-cities-business-growth.pdf> (дата звернення: 05.12.2023).
32. Smart London Plan. URL: https://www.london.gov.uk/sites/default/files/smart_london_plan.pdf (дата звернення: 19.11.2023).
33. King A. Global Cities: Post-Imperialism and the Internationalization of London. London, 1990. 99 p.
34. Sassen S. The Global City: New York, London, Princeton Univ. Press, Princeton, 2001.
35. Sassen S. The Global City: New York, London, Tokyo. Princeton: Princeton University Press, 1991.
36. Hausermann H. and Haila A. The European City: A Conceptual Framework and Normative Project, in Kazepov Y. (Ed.), Cities of Europe, 2004.
37. Dicken P., Global Shift: The Internationalisation of Economic Activity, London, 1992. 93 p.
38. Taylor P.J., New Political Geographies: Global Civil Society and Global Governance through World City Networks. *Political Geography*. 2005. № 24. P 703–730.
39. Changing Contexts, Local Arrangements, and the Challenge to Urban Cohesion, Blackwell, Oxford. P. 43-64.
40. Hill R., Kuniko F., The Nested City, in: A.J. Jacobs (ed.). The World's Cities: Contrasting Regional, National and Global Perspectives, Routledge. London. 2013. P. 119–128.
41. Крамаренко Р. М. Роль мегаполісів як суб'єктів міжнародних відносин. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2013. Т. 21, вип. 7(2). С. 201-205.
42. Five Maps that Show Why Cities Rule the World. URL: <http://www.bayareaeconomy.org/5-maps-that-show-why-cities-rule-the-world/> (дата

звернення: 20.10.2023).

43. Бранцев П. Глобальні міста як каркас економіки. Український контекст. URL: <https://tyzhden.ua/hlobalni-mista-ia-karkas-ekonomiky-ukrainskyj-kontekst/> (дата звернення: 21.11.2023).

44. Кравченко В.В. Економічні та фінансові проблеми розвитку Києва як глобального міста. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/10.pdf (дата звернення: 25.11.2023).

45. Методологічні пояснення. URL: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/StatInfo/Poiasn/nacroasn.htm> (дата звернення: 30.09.2023).

46. Головне управління статистики у м. Києві. URL: <http://www.kyiv.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=255&lang=1> (10.10.2023).

47. Атаманчук З.А., Сиротін О.А. Глобальні міста як суб'єкти світової економіки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Scientific trends and ways of solving modern problems» (04-07 липня 2023 р., Франція, м. Ла-Рошель).

48. Syrotin O., Atamanchuk Z. The role of global cities in modern international economic relations. *Scientific World Journal*, 2023. № 22, Частина 3. С. 97-102. DOI: 10.30888/2663-5712.2023-22-03-074.